
SAUNAMATKA

Toimintailtojen merkitys vapaaehtoisten osallisuuden edistäjänä

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Ohjaustoiminnan koulutusohjelma

Lahdensivu, 23.3.2013

Merja Taavitsainen

HÄMEENLINNA
Ohjaustoiminnan koulutusohjelma
Pedagoginen ohjaustoiminta

Tekijä	Merja Taavitsainen	Vuosi 2013
Työn nimi	SAUNAMATKA Toimintailtojen merkitys vapaaehtoisten osallisuuden edistäjänä	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia moniaistisen tilan toteutukseen liittyvien toimintailtojen merkitystä. Tavoitteena oli selvittää, miten toimintailtojen avulla voidaan edistää uusien vapaaehtoisten lähtemistä mukaan toimintaan. Lisäksi tavoitteena oli selvittää, millaiset asiat vapaaehtoiset kokevat tärkeiksi moniaistisen tilan toteutuksessa.

Opinnäytetyön työelämänyhteytenä toimi Hämeen Kylät ry, joka on yksi Aistien-hankkeen osatoteuttajista. Hämeen Kylät ry:n pilottina toimineen Sajaniemen kylän moniaistinen tila oli tämän opinnäytetyön tutkimusympäristönä.

Työn taustateoriassa perehdyttiin moniaistinen tila -menetelmään sekä moniaistisuuteen. Lisäksi tarkasteltiin vapaaehtoistoimintaan liittyen yhteisöllisyyden ja osallistumisen motivaation käsitteitä. Vapaaehtoiset ovat kyläyhteisön jäseniä, joten mukana on myös kylätoiminnan näkökulma vapaaehtoistoimintaan. Tutkimusaineisto kerättiin haastatteluilla ja kyselyillä. Haastattelut toteutettiin toiminnassa mukana olevien vapaaehtoistoimijoiden ryhmä- ja yksilöhaastatteluina. Kysely toteutettiin moniaistisen tilan suunnittelu- ja rakennusvaiheessa sekä valmiin tilan avaustilaisuudessa osallistujille.

Opinnäytetyön tutkimuksen tuloksena voidaan esittää, että toimintaillat olivat toteutetussa muodossaan kyläläisiä yhdistävä tekijä. Toimintaillat olivat yhtenä toteutuksen tapana, ja niiden avulla moniaistisen tilan aiheeseen liittyvä toiminta kannusti uusia vapaaehtoisia mukaan toimintaan. Vapaaehtoiset kokivat toiminnassa tärkeäksi, että jokaisella oli mahdollisuus vaikuttaa toiminnan etenemiseen sekä osallistua siihen oman ajan ja resurssien mukaisesti. Paikalliskulttuurin esille tuominen koettiin merkittävänä niin yksilöllisesti kuin yhteisöllisestikin kyläläisiä yhdistävänä.

Avainsanat moniaistisuus, vapaaehtoistoiminta, yhteisöllisyys.

Sivut 36 s. + liitteet 1 s.

HÄMEENLINNA

Degree programme in Crafts and Recreation

Pedagogic Crafts and Recreation

Author	Merja Taavitsainen	Year 2013
Subject of Bachelor's thesis	The Significance of Joint Activity Evenings in Promoting the Participation of Volunteers	

ABSTRACT

The objective of this thesis was to examine the meaning of joint activity evenings, the aim of which was to build a multisensory environment. The purpose of the study was to determine how this kind of activity evenings can encourage new participants to join the voluntary activities. In addition, the aim was to find out what kinds of things the volunteers find important in the implementation of a multisensory environment.

This Bachelor's thesis was commissioned by Hämeen Kylät ry (Häme Villages Association), involved in a project that implements multisensory environments as a part of village activity and planning. The multisensory environment in Sajaniemi village was the pilot of the project and served as the research environment of this Bachelor's thesis

The theoretical background deals with using multisensory methods and environments. Voluntary activity and community participation in terms of motivation were also discussed. The volunteers were members of the village community, so the viewpoint of village activity in relation to voluntary work was also considered. The research methods were survey and questionnaires. The volunteer workers involved in the activities were interviewed in groups and individually. The questionnaire survey was conducted during the design and construction phase of the multisensory environment, as well as during the opening event of the finished space.

The results prove that the activity evenings were considered a unifying factor among the villagers. The activity evenings encouraged new volunteers to become involved. The volunteers found it important that everyone had the opportunity to influence the progress of activities, as well as to participate according to their own resources. Bringing out the local culture was considered important, both individually and communally, as a unifying factor among villagers.

Keywords multisensory, voluntary, community

Pages 36 p. + appendices 1 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
1.1	Aiheen valinta	2
1.2	Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset	2
1.3	Opinnäytetyön rakenne	3
2	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	4
2.1	Moniaistinen tila.....	4
2.2	Moniaistisuus	5
2.3	Vapaaehtoistoiminta.....	7
2.3.1	Yhteisöllisyys	8
2.3.2	Osallistumisen motivaatio	9
3	AISTIEN-HANKE	11
4	AINEISTONHANKINTAMENETELMÄT	13
4.1	Haastattelu.....	14
4.2	Kysely.....	15
4.3	Aineiston käsittely.....	16
5	MONIAISTINEN TILA SAJANIEMESSÄ	17
6	TULOKSET	18
6.1	Käsityönä valmistettavia töitä aistitilaan.....	19
6.2	Yhteinen saunamatka	21
6.2.1	Osallistumisen mahdollisuus	21
6.2.2	Itselle merkityksellinen tekeminen.....	24
6.2.3	Aihe omien muistojen kautta.....	25
6.2.4	Matkan varrelta tärkeiksi koetut asiat.....	27
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	29
8	POHDINTA.....	32
	LÄHTEET	34

Liite 1 Kysely

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on perehtyä moniaistisen tilan toteutukseen ja tutkia sitä, miten siihen liittyvien toimintailtojen avulla voidaan edistää uusien vapaaehtoisten lähtemistä mukaan toimintaan. Tavoitteena on myös perehtyä siihen, millaiset asiat moniaistisen tilan toteutuksessa vapaaehtoiset kokevat itselle tärkeiksi ja mikä on ollut motiivina osallistumiseen. Vapaaehtoistoiminta kiinnostaa ihmisiä, mutta vapaaehtoisten saaminen mukaan toimintaan ei ole helppoa.

Vapaaehtoistoiminta käsitellään tässä opinnäytetyössä kansalaistoimintana, joka on osa kylätoimintaa. Kansalaistoiminta on ihmisten vapaaehtoista toimintaa yhteiseksi hyväksi, ja siinä toiminta tapahtuu mm. yhdistyksien ja järjestöjen kautta. Kylätoiminnassa kylien asukkaat pyrkivät eri tavoin parantamaan elinolojaan sekä edistämään paikallista kehitystä, yhdessä tehden ja toimien. Kylätoiminnan nykytilanteen ja tulevaisuuden kartoittaneen työryhmän raportissa (2010) mainitaan kyläyhteisön yhtenä toimintamahdollisuuksien monipuolistumisen muotona Euroopan unionin ohjelman kautta saatavat hankerahoitukset. Hanketoiminta mahdollistaa uuden toiminnan, jonka avulla on arvioitu kylän yhteisöllisyyden ja yhteistoiminnan lisääntyneen. Hankkeen kielteisinä piirteinä pidetään kuitenkin työlästä ja joustamatonta hallinnointia sekä lisääntynyttä paperityötä. Hankkeen käytännön ongelmat voivat nyky muodossaan jopa johtaa hankerustaisen kehittämisen kylissä umpikujaan. (Kylätoiminnan tila 2010.)

Moniaistinen tila osana kylätoimintaa on Hämeen Kylät ry:n Aistienhankkeen uusi toimintamuoto. Hämeen Kylät ry toteutti moniaistinen tila -menetelmää kuudessa pilotissa eri puolilla Kanta-Hämettä. Lopen Sajaniemi on yksi mukana oleva pilottikylä, joka ilmoitti olevansa halukas kokeilemaan uutta toimintamuotoa. Sajaniemen kylän moniaistinen tila toimii tutkimusympäristönä tässä opinnäytetyössä. Sajaniemen kylän asukkaat ja toimijat toteuttivat yhdessä hankkeen vetäjän kanssa moniaistisen tilan Sajaniemen lakkautettuun koulurakennukseen. Jokiniemi (2007) mainitsee, että valmiin tilan lisäksi tärkeätä on prosessi, jossa erilaiset ihmiset rakentavat ympäristöä yhdessä. Tutkimuksessa selvitetään sitä, millaiset asiat moniaistisen tilan toteutukseen osallistuneille vapaaehtoisille ovat tärkeitä niin yksilöllisyyden kuin yhteisöllisyydenkin näkökulmasta tarkasteltuna. Moniaistisuuden käytön soveltamista moniaistisen tilan yhteydessä pohditaan myös ohjaustoiminnan artenomina näkökulmasta.

Paikallishistorian ja kulttuuriperinnön vaaliminen ja tuottaminen rakentavat yhteisöllisyyttä ja viihtyvyyttä, mutta vasta paikan ja tilan tuottamisen kautta ne edistävät aktiivisuutta. Kulttuuriperintö on mennyttä kulttuuria, jota pidetään erityisenä ja säilyttämisen arvoisena. Aktiivisilla kylillä historia ja kulttuuriperintö elävät vahvasti ja ovat osa paikan symbolista rakentumista. Paikkaan liittyvät merkitykset ja arvot rakentavat kokemuksia, tunnesiteitä, jaettuina muistoja, yhteisiä tarinoita sekä menneisyyden, joka edistää aktiivista sitoutumista paikalliseen kehittämiseen. (Kumpulainen 2011.)

1.1 Aiheen valinta

Tämän opinnäytetyön aihevalinnan taustalla on kiinnostus moniaistisuuden eri menetelmiin ja toiminnan muotoihin. Moniaistisuudesta kiinnostuin käytyäni *Multisensorisen työn* opintojakson Hämeen ammattikorkeakoulussa. *Multisensorinen työ* perustuu snoezelen-menetelmään, jossa tarkoituksena on tuottaa hyvinvointia. Snoezel-termi juontaa juurensa hollanninkielisestä sanasta nuuhkia ja torkahtaa. Toiminnallista puolta kuvaa nuuhkiminen, torkahtaminen taas viittaa levolliseen toimintaan. Snoezelen ja multisensorisuus ovat rinnakkaiskäsitteitä, joissa otetaan huomioon kaikki eri aistialueet. Snoezelen-menetelmässä käytetään tietoisesti valittuja elämystiloja, joita kutsutaan aistihuoneiksi. Kun taas multisensorisuus on merkitykseltään laajempi ja sitä voidaan soveltaa eri tarkoituksiin ja eri asiakasryhmille. Multisensorisessa menetelmässä on läsnä tunne, mielikuviutus, luovuus sekä yhteisöllinen vuorovaikutus. Aistihuoneiden tarkoituksena on aktivoida aisteja eri elementein ja luoda rentoutumiseen ja toisaalta aktivoimiseen tarkoitettuja ympäristöjä, joihin on miellyttävä tulla. (Sirkkola 2010.)

Tämä opinnäytetyö linkittyy Aistien-hankkeeseen, jossa moniaistinen tila -menetelmän avulla kehitetään moniaistisia oppimis- ja elämysympäristöjä. Hankkeessa luodaan uudenlaista pedagogista toimintamallia hyvinvoinnin tukemiseksi, jossa hyödynnetään uutta teknologiaa. Valmiit ympäristöt toimivat keskustelun ja ajattelun virittäjinä. Moniaistisessa tilassa voi järjestää monenlaista toimintaa: muisteluryhmiä, kansainvälisyyskasvatusta, kohtaamisia erilaisten ryhmien välillä jne. Elämykselliset moniaistiset tilat ovat paikkoja, joissa muistoja, kokemuksia tai tarinoita kerrotaan eri aisteja hyödyntämällä. Moniaistisissa tiloissa edistetään erilaisten ihmisten kohtaamista, uudenlaista oppimista, voimaantumista ja hyvinvointia. Aistien-hankkeen pilottihaku kylätoiminnan kehittämiseksi oli jo käynnissä, kun ensimmäisen kerran otin yhteyttä Hämeen Kylät ry:n kyläkehittäjään. Hämeen Kylät ry toteutti kolmessa pilotissa kylätalojen yhteyteen rakennettavia moniaistisia tiloja. Sajaniemen kylä oli yksi piloteista, jonka toimintaan minulla oli mahdollisuus osallistua. Moniaistisen tilan toteutuksesta vastasi paikallinen pilottiohjaaja yhdessä vapaaehtoisten ja paikallisten toimijoiden kanssa. Hämeen Kylät ry:n kyläkehittäjän toiveena oli saada tietoa suunnitteluun ja rakentamiseen osallistuvien vapaaehtoisten kokemuksista. Moniaistisen tilan yhteydessä järjestettiin toimintailtoja, joiden merkitystä tarkastelen aistitilan toteutukseen liittyen sekä paikallisen yhteisön osallisuuden edistäjänä.

1.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tavoitteeni tässä opinnäytetyössä on perehtyä moniaistisen tilan toteutukseen ja tutkia sitä, miten siihen liittyvien toimintailtojen avulla voidaan edistää uusien vapaaehtoisten lähtemistä mukaan toimintaan. Sajaniemen kylän asukkaat ja toimijat yhteistyössä suunnittelivat ja rakensivat moniaistisen ”saunatilan”. Moniaistisen tilan toteutuksen yhteydessä järjestetyissä toimintailloissa tehtiin aistitilan teemaan liittyviä käsityönä valmistettavia töitä. Toimintailloissa perehdyttiin myös aistitilan aiheen innoittajana toimineen henkilön näkökulmasta teemaan liittyvään kirjallisuuteen.

Tavoitteeni on tarkastella sitä, millainen merkitys toimintailloilla on moniaistisen tilan toteutuksessa ja paikallisen yhteisön osallisuuden edistämässä.

Moniaistisen tilan toteutuksessa vapaaehtoiset Sajaniemen kylän asukkaat, toimijat sekä Aistien-hanke toimivat yhteistyössä. Tavoitteena on myös perehtyä siihen, millaiset asiat moniaistisen tilan toteutuksessa vapaaehtoiset kokevat itselle tärkeiksi ja mikä on ollut motiivina osallistumiseen. Moniaistinen tila osana kylätoimintaa on Hämeen Kylät ry:n Aistien-hankkeen uusi toimintamuoto, josta tietoa kerätään konkreettisesta toteutuksesta sekä siitä, miten elämykset toteutetaan ja miten eri käyttäjät voivat sitä muokata. Työelämäyhteyden toiveena on saada tietoa siitä, miten mukana olevat vapaaehtoiset ovat kokeneet moniaistisen tilan rakennusprosessin. Kiinnostukseni kohdistuu myös moniaistisuuden soveltamiseen eri tilanteissa ja toiminnoissa sekä erilaisissa ympäristöissä, joita myös ohjaustoiminnan artenomi voi hyödyntää työssään.

Tavoitteiden pohjalta opinnäytetyölleni muotoutui kaksi tutkimuskysymystä, jotka ovat

Miten moniaistiseen tilaan liittyvien toimintailtojen avulla voidaan edistää uusien vapaaehtoisten lähtemistä mukaan toimintaan?

Millaiset asiat vapaaehtoiset kokevat tärkeiksi moniaistisen tilan toteutuksessa?

Kysymyksiin etsin vastauksia haastatteleamalla toiminnassa mukana olevia vapaaehtoisia sekä havainnoimalla moniaistisen tilan toiminnan eri vaiheita. Toimintailtojen osallistujien kokemuksia ja ajatuksia iltojen aikana pidetystä toiminnasta selvitän kyselyn avulla.

1.3 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyön alussa kerron aiheen valintaan vaikuttaneista tekijöistä sekä tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset. Tämä jälkeen luvussa 2 teoreettiset lähtökohdat -osuudessa kerron tutkimuksen kannalta oleelliset käsitteet. Luvussa 3 esittelen opinnäytetyössä käsiteltävän moniaistinen tila -menetelmän taustalla vaikuttavasta hankkeesta. Luvussa 4 kerron opinnäytetyön toteuttamiseen käytetyistä menetelmistä ja luvussa 5 kuvailen tutkimusympäristönä toimivan Sajaniemen moniaistisen tilan.

Tutkimuksen aineiston pohjalta käsitellään tutkimustuloksia luvussa 6. Luvussa 7 esittelen tutkimustuloksista johtopäätökset. Tutkimus loppuu lukuun 8, jossa pohdin saavutettuja tavoitteita ja omaa arviointia tutkimusprosessista.

2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyössäni tutkin moniaistisen tilan toteutukseen liittyvää toimintaa perehtyen moniaistisen tilan suunnittelu- ja rakennusprosessiin sekä valmiin tilan toimintaan. Tässä luvussa selvitän, mitä moniaistisella tilalla tarkoitetaan ja kerron siihen liittyen moniaistisuudesta ja eri aistien merkityksestä. Moniaistisen tilan toteutukseen osallistuu vapaaehtoisia. Selvitän myös vapaaehtoistoimintaan liittyen yhteisöllisyyden ja osallistumisen motivaation käsitteitä. Pohdin, mitä vapaaehtoistoiminta antaa yksilölle tai ryhmälle ja mitä siihen osallistumalla saa. Vapaaehtoiset ovat kyläyhteisön jäseniä, joten mukana on myös kylätoiminnan näkökulma vapaaehtoistoimintaan.

2.1 Moniaistinen tila

Elämykselliset moniaistiset tilat ovat paikkoja, joissa muistoja, kokemuksia tai tarinoita kerrotaan eri aisteja hyödyntämällä. Moniaistinen tila tarjoaa yhdessä jaettuina elämyksiä kaikille aisteille. Se on paikka, jossa edistetään erilaisten ihmisten kohtaamista, uudenlaista oppimista, voimaantumista ja hyvinvointia. Valmiit ympäristöt toimivat keskustelun ja ajattelun virittäjinä. Moniaistinen tila -menetelmän avulla Aistien-hankeessa luodaan uudenlaista toimintamallia pedagogisen hyvinvoinnin tukemiseksi, jossa hyödynnetään uutta teknologiaa. Moniaistisessa tilassa voi järjestää monenlaista toimintaa: muisteluryhmiä, kansainvälisyyskasvatusta, kohtaamisia erilaisten ryhmien välillä jne. (Laurea-ammattikorkeakoulu 2012a.)

Tilasta tekee moniaistisen se, että siinä yhdistyy ääni, kuva, haisteltava, maisteltava ja kosketeltava. Moniaistinen tila on helposti muunneltava tila, jossa maisemat, äänet, tuoksut, maut ja esineet johdattelevat kävijää erilaisiin kulttuuriympäristöihin. Tilan maisemat eivät ole autenttisia vaan lähinnä viitteellisiä, ajatuksia, muistoja ja tunteita herättäviä. Toisaalta niihin voidaan haluttaessa yhdistää hyvin henkilökohtaisia muistoja, vaikka oman kotitalon tai kotikylän kuva. NykYTEKNOLOGIA tekee tilan ääni- ja kuvamaailmasta helposti muokattavan. Moniaistinen tila voidaan rakentaa kiinteiden tilojen lisäksi telttaan. Teltan avulla moniaistinen tila voidaan tuoda esimerkiksi kirjastojen, päiväkotien ja palvelutalojen käyttöön. (Laurea-ammattikorkeakoulu 2012b.)

Moniaistinen tila -menetelmä on sovellettavissa monelle eri kohderyhmälle. Moniaistinen tila voi toimia kulttuurien välisen ymmärryksen edistäjänä, jossa moniaistisia ympäristöjä rakennetaan yhdessä maahanmuuttajien kanssa. Ne pohjautuvat maahanmuuttajien muistoihin omasta kotimaastaan. Aistielämysten avulla voidaan puuttuvan yhteisen kielen tukena ilmaista tunteita ja muistoja, joiden tunnelmaa on vaikea sanallisesti tavoittaa. (Laurea-ammattikorkeakoulu 2012d.)

Kylätoiminnassa moniaistinen tila -menetelmä mahdollistaa uudenlaisen tavan kylän historian ja omaleimaisuuden esilletuomiseen: mahdollisuus-

den kurkistaa menneisyyteen tai avata ikkunoita huomisen kylään. Moniaistisen tilan voi rakentaa esim. kylätalon tai muun yhteistilan yhteyteen. Aistitila voi olla myös toiminnallinen tapa toteuttaa kylän historiikkaa, tutustuttaa kylän uudet asukkaat paikalliseen historiaan ja kulttuuriin, suunnitella kylätalolle uutta toimintaa tai ideoida nykyistä tai tulevia palvelutarpeita. Tai se voi olla vaikka mukava ohjelmanumero osana jotakin kylän tapahtumaa. (Aistien-hanke 2012.)

2.2 Moniaistisuus

Moniaistisuus eli multisensorisuus tarkoittaa kahden tai useamman eri aistin yhtäaikaista hyväksikäyttöä. Aistien välityksellä saamme tietoa ympäristöstä ja oman kehon tuntemuksista. Aistien avulla selviydytään ympäristön asettamista haasteista. Moniaistinen eli multisensorinen työ on osallistavaa, luovaa ja voimaannuttavaa toimintaa. (Sirkkola 2010.) Moniaistisuutta voidaan käyttää rentoutuksen ja hyvinvoinnin tuottamiseen. Moniaistisuus tukee myös muistelutyötä. Eri elämysten kautta muistot aktivoituvat. (Laurea-ammattikorkeakoulu 2012c.)

Jokainen meistä aistii ympäröivän maailman eri tavoin ja kokee aistimansa asiat omalla yksilöllisellä tavalla. Aistimukseen reagoiminen ja aistihavaintojen muodostuminen riippuu ihmisen kokemusmaailmasta eli siitä, millaisia aistikokemuksia hän on saanut elämänsä aikana. Aistimusten kokemiseen vaikuttavat mieliala, tunteet, muisti, muistot, odotukset sekä tilanne, jossa aistimukset koetaan. Aistimuksia verrataan aiempaan kokemusvarastoon ja muiden aistikanavien kautta saatuihin havaintoihin. Miellyttävinkin koetut aistimukset voivat tuntua epämiellyttäviltä, kun koemme ne ollessamme esimerkiksi väsyneitä. Omaa vireystilaa pystymme kuitenkin säätelemään muokkaamalla tilannetta ja aistimuksia. Vasta tämän jälkeen meidän on mahdollista tunnistaa kyseinen aistimus ja toimia saamamme aistikokemuksen edellyttämällä tavalla. (Papunet 2012.)

Pääaistialueet Hochbergin mukaan jaetaan kolmeen eri alueeseen: kauko-aisteihin, ihoaisteihin ja kehon aisteihin. Kauko-aisteihin kuuluvat näkö- ja kuuloaisti; niiden avulla vastaanotetaan tietoa ympärillä tapahtuvista asioista. Ihonaisteihin lukeutuvat kosketusaisti sekä maku- ja hajuaisti, jotka antavat tietoa siitä, miltä jokin tuntuu tai maistuu. Maku- ja hajuaisti ovat yhteydessä toisiinsa. Kehon aisteihin kuuluvat lihasten ja nivelten asemasta ja liikkeestä tietoa antavat aistit sekä tasapainoaisti. Kutakin aistia vastaa aistielin, joka reagoi ärsytykseen. Ärsykkeen aikaan saama reaktio tuottaa aistille luonteenomaisen elämyksen. (Hochberg 1970, 17.) Vuorovaikutustilanteessa aistikokemus muodostuu usean eri aistin välityksellä, niin että kaikki aistit ovat läsnä tukien toistensa välittämää tietoa (Papunet 2012.)

Näemme ainoastaan silloin, kun valoa on riittävästi, maistamme vain silloin, kun panemme jotain suuhun, saamme kosketushavainnon vain koskettaessamme jotain, kuulemme vain silloin, kun äänet ovat tarpeeksi voimakkaita. Mutta hajuaistimme toimii aina, joka henkäyksellä. Peitä silmäsi, niin näköhavaintosi loppuvat, tuki korvasi, niin lak-

kaat kuulemasta. Mutta jos tukit nenäsi ja yrität lopettaa haistamisen, kuolema odottaa sinua. (Ackerman 1991, 24.)

Näköaisti on ihmisen aisteista kaikkein erikoistunein ja toiminnaltaan monimutkaisin. Näköaistin avulla vastaanotamme ja käsittelemme kaiken aikaa paljon tietoa. Näkökyvyn avulla pystymme kohdistamaan katseemme kiinnostavaan kohteeseen ja toimimaan havaintojemme mukaisesti. Katseen avulla voimme jakaa sanattomasti monia asioita keskenämme. Näköaisti aktivoituu, kun tunnustelemme, kuuntelemme, haistelemme ja maistelemme erilaisia materiaaleja ja toimintoja. (Papunet 2012.)

Kuuloaistin avulla saamme tietoa ympärillään tapahtuvista asioista. Kuuloaisti rekisteröi erilaisia ääniä, erittelee äänten korkeutta ja voimakkuutta sekä auttaa paikallistamaan, mistä lähteestä ja mistä suunnasta äänet kuuluvat. Kokemuksen myötä tutut äänet alkavat saada merkityksiä. Kuuloaistilla on tärkeä merkitys kommunikoinnissa ja vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa, koska suuri osa ihmisten välisestä kommunikoinnista tapahtuu äänen välityksellä. Äänensävy vaikuttaa viestin tulkintaan. Sama viesti saa eri merkityksen riippuen siitä, millä tavalla se lausutaan. (Papunet 2012.) Ääni toimii mielialan virittäjänä sekä tunteiden herättäjänä (Ackerman 1991, 23–25).

Tuntoaistin avulla saadut kokemukset auttavat meitä hahmottamaan ympäristöä. Koskettamalla ja tunnustelemalla saamme tietoa esineistä ja niiden ominaisuuksista. Tuntoaistin avulla havaitsemme lämpötiloja ja kipua. Tuntoaisti sijaitsee ihossa ja edustaa suurinta aistijärjestelmäämme. (Papunet 2012.)

Hajuaisti. Hajuaistin välityksellä saamme tietoa ilmasta, jota hengitämme ja ruoan laadusta, jota syömme. Kokemuksen myötä pystymme erottelemaan erilaisia hajuja toisistaan ja paikallistamaan hajun lähteen. Aistimme hajuja muista aistimuksista poiketen paitsi tietoisesti myös alitajuisesti. Hajuaistimukset herättävät usein miellyttäviä tai epämiellyttäviä tunnereaktioita. Joskus hajulle ei pysty antamaan nimeä, mutta sen herättämän tunteen pystyy kuvailemaan hyvinkin tarkasti. Ackerman (1991, 23–25) väittää, ettei ole mitään mieleenpainuvampaa kuin tuoksu. Tuoksut ovat kiinnityksissä muistiin. Luomme hajuaistilla muistoja aiemmista tilanteista, kokemuksista ja esineistä, jotka voivat tuoda mieleen monien vuosien takaisia muistoja, ja ne voi muistua mieleen, kun kyseisen tuoksun voi taas kokea. Aistimme tietyn hajun, ja koemme välittömästi siirtyvämme ajassa taaksepäin, aikaan ja paikkaan, johon liittyy erityisen miellyttäviä tai epämiellyttäviä muistoja. (Drostel 2007, 105.)

Makuaisti liittyy läheisesti hajuaistiin, emmekä pysty erottamaan tarkasti makuja ilman yhteistoimintaa hajuaistin kanssa. Makuaistimukset herättävät hajuaistimuksen tavoin voimakkaita tunne-elämyksiä. (Papunet 2012.)

2.3 Vapaaehtoistoiminta

Lehtinen (1997, 17) määrittelee vapaaehtoistoiminnan prosessiksi, jossa ihmiset ryhtyvät parantamaan elämänlaatuaan ja voittamaan vaikeuksiaan. Suomessa 1980-luvulla vapaaehtoistoiminta määriteltiin järjestöjen toiminnaksi, jolla tuetaan ja täydennetään julkisia palveluja. Järjestöissä toteutettavan toimintamallin mukaisesti keskusliittotasolla päätettiin, millaista vapaaehtoistoimintaa kussakin järjestössä kulloinkin on. Tämän vanhentuneen toimintamallin rinnalle syntyy koko ajan uusia vapaaehtoisten paikallisia yhdistyksiä ja toimintaryhmiä. Ihmisten motivoiminen toimintaan onnistuu paremmin, kun he itse pystyvät vaikuttamaan toiminnan sisältöön. Tästä syystä omaehtoinen ja itse organisoitu toiminta lisääntyy. (Lehtinen 1997, 17–18.)

Vapaaehtoistoimintaan sitoudutaan omasta vapaasta tahdosta. Vapaaehtoistoiminta tehdään omalla ajalla, eikä vapaaehtoistyöntekijä yleensä saa rahallista korvausta tehtävänsä suorittamisesta. Sen sijaan periaatteisiin kuuluu, että vapaaehtoiselle toimijalle voidaan korvata niitä kuluja, joita hänelle toiminnasta aiheutuu. (Lehtinen 1997, 20–21.)

Vapaaehtoistoiminnassa tulee korostaa ihmisten omaa vastuuta itsestään ja toisista ihmisistä. Vapaaehtoistoiminnan yleiseksi tehtäväksi voidaankin asettaa ihmisten välisen vuorovaikutuksen ja omaehtoisen osallistumisen edistäminen sekä vaikuttaminen yhteiskunnan palvelujen kehittämiseen ihmisten tarpeita vastaaviksi. Sen pitäisi olla yhteistä tekemistä, jossa voimavaroja tulisi lisätä osallistumisen kautta. Vapaaehtoistoiminnan tuloksellisuutta ei voida mitata työtuntien tai siihen osallistujien lukumäärillä, vaan sen merkitys on ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, jolloin mittaaminen voi tapahtua vain pitkäaikaisena ja syvällisenä prosessien seurantana. (Lehtinen 1997, 19–20.)

Vapaaehtoistoiminnan tarkoituksena on vahvistaa ihmisten epävirallisia verkostoja ja tehdä muutostyötä. Muutostyöllä tarkoitetaan työtappaa, jossa kehitetään alueellista työtä paikallisista tarpeista lähtien, lisätään palvelujen käyttäjien osallistumista sekä ollaan linkkinä julkisen ja henkilökohtaisen verkoston välillä. (Lehtinen 1997, 10–11.)

Vapaaehtoistoiminta tarjoaa kansalaisille mielekästä tekemistä, joka on yksi syrjäytymisen ennalta ehkäisevää toimintaa. Vapaaehtoistoiminta voi tarjota sisältöä elämään, uusia kokemuksia sekä mahdollisuuden auttaa ja kehittyä sekä yksilönä että yhteiskunnallisena vaikuttajana. Vapaaehtoistoimintaa tehdään tavallisen ihmisen tiedoin ja taidoin, ja siinä hyödynnetään omaa elämäkokemusta ja persoonallisuutta. (Mykkänen-Hänninen 2007, 11.) Myös Lehtinen (1997, 20–21) mainitsee elämäkokemuksen olevan vapaaehtoistoiminnassa yksi tärkeimpiä resursseja.

Vapaaehtoistoiminnassa toimivaa henkilöä kannustaa ajatus, että hän pystyy olemaan avuksi muille ja oppimaan jotain tärkeää. Vapaaehtoinen saa työstään itselleenkin jotain, kuten hyvän mielen, tekemistä toimettomuuden tilalle tai lisää itseluottamusta. Vapaaehtoisuudessa tärkeää on, että saa itse valita, haluaako toimia vapaaehtoisena. (Lehtinen 1997, 7.)

Vapaaehtoistoimintaan hakeudutaan yleensä oman elämäntilanteen muuttuessa. Työelämä kytkee ihmisen kiinteästi yhteiskuntaan. Kun työsuhde jostain syystä katkeaa, on yhteiskuntaan kiinnittyäkseen etsittävä uusia muotoja. Muutokset elämäntilanteessa muuttavat ajankäyttöä. Vapaa-aikaa lisäävät eläkkeelle siirtyminen, osa-aikatyö tai työttömyys. Vapaa-ajan lisääntyminen mahdollistaa vapaaehtoistoimintaan osallistumisen ja toimintaan sitoutumisen. Elämän ”ruuhkavuosina” perheelliselle ajankäytön haasteena on työn ja perheen yhteensovittaminen. Aikaa ei riitä vapaaehtoistoimintaan osallistumiseen, vaikka siihen olisikin halua. Vapaaehtoistoimintaan kiinnostuksen voi herättää henkilökohtainen elämänkriisi tai vaikea elämänvaihe. Vastoinkäymisestä selviytyttyään ihminen on yleensä motivoituneempi ja halukkaampi auttamaan muita. Vapaaehtoistoimintaan osallistumaan motivoi, kun muita auttaessa on mahdollisuus käsitellä omia elämäkokemuksiaan ja saada niihin uusia näkökulmia. Vapaaehtoistoimintaan saatetaan myös lähteä mukaan, kun elämään kaivataan uutta sisältöä. (Mykkänen-Hänninen 2007, 22–23.)

Yhteiskunnan kannalta on hyödyllistä ja merkittävää, että kansalaisten aktiivisuus voi kanavoitua yhteiseksi hyväksi (Mykkänen-Hänninen 2007, 17). Kylätoiminta on kansalaisaktiivisuutta, jossa kyläyhteisön yhdistykset, yrittäjät ja asukkaat yhdessä toimien parantavat elinolosuhteitaan kylässä (Kylätoiminta 2012). Kylätoiminta on avointa ja puoluepoliittisesti sitoutumatonta. Toiminta lähtee asukkaiden yhteisistä tarpeista, ja siinä tavoitteena on hauska ja iloinen yhdessä tekeminen. Kyläyhdistys toimii omalla alueellaan eli kylässä, jonka sen asukkaat mieltävät toiminnalliseksi kokonaisuudeksi. Paikalliskehittäjänä kyläyhdistys rakentaa yhteisten tarpeiden pohjalta kylän tulevaisuutta yhteistyössä kylän eri yhdistysten ja toimijoiden välillä. Kyläyhdistys toteuttaa ja suunnittelee kehittämishankkeita, jotka palvelevat kyliä. (Hämeen Kylät 2012.)

2.3.1 Yhteisöllisyys

Vapaaehtoistoiminnassa korostuu yhteisöllisyyden merkitys. Vapaaehtoistoiminnassa sitoutuminen on kiinnittymistä toimintaan, jossa vapaaehtoistyöntekijöiden lisäksi mukana voi olla ammattilaisia. Yhteisöllisyyden kokemus syntyy mahdollisuudesta olla vuorovaikutuksessa toisten vapaaehtoistoimijoiden sekä ammattilaisten kanssa. Ammattilaiset edustavat vapaaehtoistoimijalle tutoria, joiden konkreettinen läsnäolo tai tieto konsultaatiomahdollisuudesta tarvittaessa luovat turvaa. (Mykkänen-Hänninen 2007, 63.)

Yksi ihmisenä olemisen keskeisimmistä tarpeista on yhteisöön kuuluminen. Toisten ihmisten kanssa vuorovaikutuksessa ihminen kehittyy sosiaalisesti itsensä tuntevaksi. Oman itsensä kautta myös toinen tulee kuulluksi ja nähdyksi. Yhteisöllisyys on ihmisen perustarve, silti yhteisöä ei synny vain satunnaisesta joukosta ihmisiä. Ihmisryhmä on yhteisö, kun sen jäsenet toimivat yhdessä ja kokevat yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Harju 2003, 72.)

Kylätoiminnassa yhteisöllisyys rakentuu paikallisuudelle ja perustuu kylän yhteistyötaitoihin. Samaa paikkaa eli kylää asuvat ihmiset elävät ja toimivat yhdessä, ja tärkeää on talkooperinne. Sen mukaan vapaaehtoisesti annettu apu tulee joskus takaisin antajan tarvitsemalla hetkellä. Yhteinen toiminta, jossa paikallisesti halutaan vaikuttaa arjen ongelmiin, lisää yhteisöllisyyttä. (Vastuuta ottava paikallisyhteisö 2007, 8-9.) Oman elinympäristön kehittämiseen vaikuttaminen, jossa painottuu yhdessä tekeminen, koetaan tärkeäksi. Vapaana kansalaistoimintana kylätoiminnalla on tärkeä tehtävä maaseudun yhteisöllisyyden ja sosiaalisen pääoman uusintajana (Kylätoiminnan tila 2010). Globalisaation, muuttoliikkeen ja kuntaliitosten aikakaudella paikallisuus kiinnittyy fyysisiin paikkoihin (Vastuuta ottava paikallisyhteisö 2007, 8-9). Ihmiset tarvitsevat jotain, johon samaistua, jonnekin kuulumisen kokemusta. Juuria etsitään ja niitä arvostetaan (Voimaa kuin pienessä kylässä 2012).

Yhteisöllisyys näkyy myös kylätoiminnassa monipuolisena yhdistystoimintana, joka kokoaa ihmisiä yhteen. Kylissä yhteisöllisyyttä toteutetaan edistämällä yhteisten tilojen ja paikkojen kestäväää korjausta, ylläpitoa ja yhteiskäyttöä. (Taloissa ja taajuuksilla 2010–2015, 18–20.) Paikalliskulttuuri on kylän yhteisöllisyyden ja identiteetin vahvistaja. Kulttuuri ja identiteetti ovat erottamattomia paikallisessa kehittämisessä: ilman paikallista kulttuuria ei ole paikallista identiteettiäkään. Kulttuurin merkitys hyvinvointinäkökulmasta toteutuu osallistumisen sekä itsensä toteuttamisen kautta. Kulttuuri vahvistaa yhteisöjen sosiaalista pääomaa eli kykyä toimia yhteisten päämäärien hyväksi. (Vastuuta ottava paikallisyhteisö 2007, 29.)

Paikallisen kehittämisen nähdään tulevaisuudessa synnyttävän ja vahvistavan yhteisöllisyyden erilaisia muotoja. 2000-luvun ihmisten arvot, liikkuvuus ja sosiaalinen vuorovaikutus tuottavat niistä kuitenkin entistä moni-aikeisempia paikallisia yhteisöjä. Hyvinvoinnissa ja ongelmien ratkaisussa korostetaan yhä enemmän julkisen vastuun sijasta yksilön omaa vastuuta ja yhteisöjen vastuuta, jonka katsotaan vahvistavan paikallisyhteisöjen ja -verkostojen asemaan (Vastuuta ottava paikallisyhteisö 2007, 8-9.)

Yksilöllisessä yhteisöllisyydessä vapaaehtoistoiminta nähdään itselle tärkeään asiaan liittyvänä. Yhteisön hyväksi tehtävää vapaaehtoistoimintaa ollaan valmiita tekemään, kun asia koetaan myös itselle tärkeäksi. Yksilöiden ja eri toimijoiden verkostomaisen toiminnan avulla toiminta on joustavaa, ja sen avulla voidaan keskittyä omaan osaamiseen ja verkoston kautta myös hyödyntää toisten osaamista omaksi ja kaikkien yhteiseksi hyödyksi. Verkoston voi rakentaa asiasisältöön pohjautuen tai tietyn toiminnon toteuttamiseksi, jolloin se on olemassa niin pitkään, kuin tavoitteet on saavutettu. Verkostoyhteistyö voimaannuttaa ja antaa uusia ulottuvuuksia toiminnalle sekä voi synnyttää sosiaalista pääomaa yhteisöihin. (Harju 2005, 73–78.)

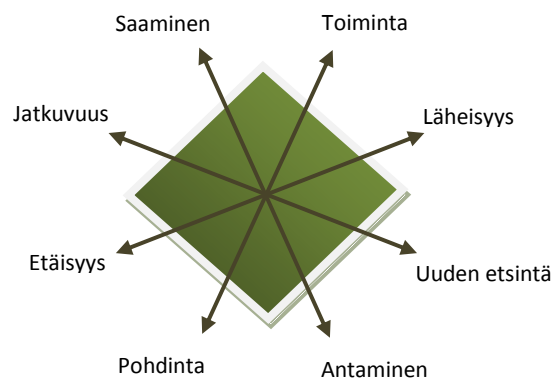
2.3.2 Osallistumisen motivaatio

Jokainen vapaaehtoinen osallistuu toimintaan oman jaksamisensa, ajallisten ja kulloisessakin elämäntilanteessa olevien resurssiensa mukaisesti.

Merkittävän pohjan omalle osallistumiselle muodostavat kunkin henkilökohtaiset toiminnan motiivit, arvot ja voimavarat. Ennen toiminnan aloittamista on erityisen tärkeä pohtia omia motiiveja toimintaan, jotka voivat muuttua tai muuntua. Toiminnassa motivoi sen vastavuoroisuus: se, että kokee olevansa sekä saajan että antajan roolissa.

Yeung (2005, 104–107) on tutkinut vapaaehtoisten motiiveja osallistua vapaaehtoistoimintaan, jonka pohjalta hän on kehittänyt vapaaehtoismotivaation timanttimallin. Mallin avulla voidaan tutkia vapaaehtoistoiminnan motiiveja ja sitoutumista. Motiivit ovat ulkoisia ja sisäisiä tekijöitä, jotka saavat ihmisen toimimaan tietyllä tavalla. Yeungin mukaan vapaaehtoistoiminnan motivaatio rakentuu neljästä ulottuvuudesta:

- saaminen–antaminen (mitä vapaaehtoistoiminnassa annetaan/mitä siitä saadaan)
- jatkuvuus–uuden etsintä (millä tavoin vapaaehtoistoiminta tarjoaa jatkuvuutta/mitä muuta vapaaehtoistoiminnasta voi saada)
- etäisyys–läheisyys (millä tavoin vapaaehtoistoiminta tarjoaa etäisyyttä esim. epämuodollisia toimintatapoja/läheisyyttä)
- pohdinta–toiminta (millä tavoin vapaaehtoistoiminnassa voi ilmentää arvojaan ja pohdintojaan/ millä tavoin voi etsiä toiminnallisuutta).

KUVIO 1 Vapaaehtoismotivaation timanttimalle (Nylund & Yeung 2005, 107)

Kuvio 1 kuvaa vapaaehtoismotivaation ilmiötä. Oikealle osoittavat neljä motivaation ääripäätä kuvaavat vapaaehtoistoimijuuden ulospäin suuntautuneisuutta, itsestä pois päin kohti sosiaalisia piirejä, toimintojen uusia sisältöjä ja toisille antamista. Vasemmalle osoittavat neljä ääripäätä ovat puolestaan suuntautuneet enemmän kohti vapaaehtoistoimijaa itseään, kohden sisäistä pohdiskelua ja mietiskelyä, etäisyyttä toisista, tuttujen teemojen jatkuvuutta ja itselle saamista. Tämä itsen päin – itsestä pois päin – metaulottuvuus osaltaan osoittaa neljän ulottuvuuden olevan keskenään sisäkkäisiä ja vuorovaikutteisia. (Yeung 2005, 108.)

3 AISTIEN-HANKE

Tämä opinnäytetyö linkittyy Aistien-hankkeeseen, jossa moniaistinen tila -menetelmän kautta kehitetään moniaistisia oppimis- ja elämysympäristöjä. Aistien-hanke on valtakunnallinen, ja siinä on mukana seitsemän toteuttajaa, jotka hyödyntävät moniaistisuutta yhteistyössä omien paikallisten toimijoidensa kanssa. Yhtenä toteuttajana toimii, sekä tämän opinnäytetyön työelämänyhteytenä, Hämeen Kylät ry. Hämeen Kylät ry:n omana tavoitteena on kokeilla moniaistinen tila -menetelmää kuudessa pilotissa eripuolilla Kanta-Hämettä. Lopen Sajaniemi on yksi mukana oleva pilottikylä, joka oli halukas kokeilemaan uutta toimintamuotoa. Sajaniemen kylän moniaistinen tila toimii tutkimusympäristönä tässä opinnäytetyössä.

Hämeen Kylät ry:n toimintamuotona aistien hankkeessa on *moniaistinen tila kyläsuunnittelun välineenä*, jossa toteutuu kylä- ja asukastoimintaa kylätalojen tai muun kylän yhteistilan yhteyteen rakennettavilla moniaistisilla tiloilla. Hämeen Kylät ry:n kolme ensimmäistä pilottia, Lopen Sajaniemellä, Tammelan Letkussa ja Hämeenlinnan Hauholla käynnistyivät vuoden 2012 alussa. Pilottina toimivat saavat hankkeen ja kyläkehittäjän tuen sekä resursseja kylä- ja asukastoimintaan. Resursseina pilotteina toimivat saavat tukea vuokratukansiin, laitteiden ja välineiden käytön sekä mahdollisuuden palkata osa-aikainen pilottiohjaaja. Pilotteina toimivilla on myös mahdollisuus oppia käyttämään moniaistinen tila -menetelmää. (Aistien-hanke 2012.)

Aistitilat rakennetaan yhdessä kyläläisten, hankkeen ja yhteistyötahojen kanssa suunnitellen ja toteuttaen. Tilan aiheen ja toteuttamistavan valitsevat tekijät itse. Aihe voi liittyä kylän historian muisteleamiseen, nykypäivän erityispiirteiden esille tuomiseen, tulevaisuuden visioimiseen tai suunnitteluun. Aistitila antaa mahdollisuuden kurkistaa menneisyyteen tai avata ikkunan huomisen kylään. Moniaistisen tilan voi rakentaa esim. kylätalon tai muun yhteistilan yhteyteen. Aistitila voi olla myös toiminnallinen tapa toteuttaa kylän historiikkaa, tutustuttaa kylän uudet asukkaat paikalliseen historiaan ja kulttuuriin, suunnitella kylätalolle uutta toimintaa tai ideoida nykyistä tai tulevia palvelutarpeita. Tai se voi olla vaikka mukava ohjelma numero osana jotakin kylän tapahtumaa. (Aistien-hanke 2012.)

Moniaistisen tilan tavoitteen ja teeman jokainen toimija määrittelee omien tarpeiden pohjalta. Toimintamuotoina voi olla mm. opetuksen monipuolistaminen, monikulttuurisuuden edistäminen, muistojen ja paikallishistorian kerääminen sekä kylätoiminnan näkyväksi tekeminen. Elämyksellisissä ja vuorovaikutteisissa ympäristöissä yhden ihmisen tarina yhdistyy osaksi yleistä kulttuuriperinnettä. Moniaistisissa ja avoimissa oppimisympäristöissä kävijä voi hetkeksi palata menneisyyteensä tai tutustua kokonaan uuteen maailmaan. (Laurea-ammattikorkeakoulu 2012.)

Aistien-hanke on valtakunnallinen, Euroopan sosiaalirahaston rahoittama. Hankkeen päätoteuttaja on Laurea-ammattikorkeakoulu, joka koordinoi valtakunnallista hanketta sekä vastaa kokonaisraportoinnista rahoittajalle.

Lisäksi hankkeessa toimivat osatoteuttajina Heinolan kansalaisopisto/Jyränkölän Setlementti Ry, Hämeen Kylät ry, Lapin maakuntamuseo, Päivälehdien museo, Metropolia-ammattikorkeakoulu sekä Vantaan kaupungilta mukana ovat Monitoimikeskus Lumo ja Vantaan Valo (Aistien 2012b.) Aistien-hanke kuuluu Manner-Suomen ESR-ohjelman valtakunnalliseen osioon, osaksi Avoimissa oppimisympäristöissä aktiiviseksi kansalaiseksi -kehittämishjelmaa. Aistien-hanke on myös mukana Aktiivihankkeessa, joka on Opetus- ja kulttuuriministeriön valtakunnallisen ESR-kehittämishjelma ”Avoimissa oppimisympäristöissä aktiiviseksi kansalaiseksi” -koordinaatiohanke. (Aistien 2012c.)

Aistien-hanke käynnistyi syksyllä 2011 ja päättyy vuoden 2013 lopussa. Aistien-hankkeessa kehitetään pilottien pohjalta pedagoginen toimintamalli, jonka avulla moniaistisia oppimisympäristöjä voidaan toteuttaa monissa eri yhteyksissä. Hankkeen aikana kehitetään myös moniaistisen tilan konkreettista toteutusta, miten elämykset toteutetaan, miten eri käyttäjät voivat sitä muokata, täydentää ja tallentaa. Toimintamallia voidaan siten toteuttaa eri yhteyksissä ja muokata erilaisten toimijoiden tarpeisiin sopivaksi. Projektissa selvitetään myös, millaiset tekniset ratkaisut fyysisen tilan osalta sekä toisaalta tietotekniset toteutukset mahdollistavat elämyksellisen moniaistisen tilan. Hankkeen lopputuloksena syntyy malli, jonka avulla moniaistisia avoimia oppimisympäristöjä voidaan toteuttaa monissa eri yhteyksissä ja hyödyntää eri organisaatioiden, kuten oppilaitosten, kirjastojen ja museoiden toiminnassa. (Laurea-ammattikorkeakoulu 2012.)

Aistien-hankkeessa keskeistä on moniaistisuus hyvinvoinnin tuojana ja muistojen virittäjänä. Muistelu ja kohtaaminen ovat myös tärkeitä sekä yhdessä tekeminen, jossa korostuu sosiokulttuurinen innostaminen. Hankkeessa toimintamuotona on moniaistinen tila -menetelmä, jolla tarkoitetaan helposti muokattavaa tilaa, luokkatilaa tai siirrettävää telttaa. Tilassa hyödynnetään esitysteknologiaa, seinälle heijastettavaa maisemaa ja äänimaailmaa. Myös tuoksut, maut ja tunnusteltavat esineet tilassa herättävät erilaisia muistoja. Tilan käyttäjät voivat itse muokata tilaa, mikä lisää osallistamista sekä moniaistista tilaa rakentaessa että ympäristön hyödyntämisessä. Hankkeen kautta osatoteuttajille on tarjolla laitteet ja opastusta menetelmän käyttöön. Hankkeesta Laurea-ammattikorkeakoulu kerää kokemuksia ja tutkii moniaistisen tilan soveltamista eri kohderyhmille. (Laurea-ammattikorkeakoulu 2012.)

Elämystilojen rakentaminen yhteisöllisesti on tärkeä prosessi – samoin tilat elämysten ja vuorovaikutuksen virittäjänä. Seinille voidaan heijastaa kokoseinän kokoista kuvaa tai videota, sisustaa huonetta aiheeseen liittyvillä esineillä ja tavaroilla, soittaa taustalla musiikkia, tarjota pientä syötävää tai juotavaa sekä haistella tuoksunäytteitä. Visuaaliset elementit, tunnusteltavat esineet, äänet, tuoksut ja maut herättävät erilaisia muistoja ja mielle yhtymiä. Valmiin tilan tavoitteena on herätellä muistoja ja saada aikaan elämyksellisyyttä. Elämyksellinen tila antaa uusia kokemuksia sekä toimii eri-ikäisten kohtaamisympäristönä, joka rohkaisee vuoropuheluun. Tilassa voidaan ”vain olla”, muistella, kertoa tarinoita tai pitää toimintaa: tanssia, askartelua tai laulua. Tilassa voidaan myös suunnitella uusia ympäristöjä tai kertoa kulttuurista. Tila antaa myös mahdollisuuden kerätä ta-

rinoita, joiden avulla tilaa voi muokata kävijöiden mukaan, jolloin yhteiset muistot ja erilaiset näkökulmat saadaan esiin. (Lumo 2012, 25.)

4 AINEISTONHANKINTAMENETELMÄT

Tähän opinnäytetyöhön sisältyvä tutkimus on laadullinen eli kvalitatiivinen. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään toimintaa tai ilmiötä tietyssä ympäristössä. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään aineistonkeruun avulla saamaan uutta tietoa tutkittavasta asiasta. Tietoa pyritään keräämään todellisissa tilanteissa ja suoraan tutkittavilta itseltään. Menetelmä tarjoaa mahdollisuuden päästä lähelle tutkittavia, jotka voivat kertoa omaan kokemukseen pohjautuvaa tietoa. Laadullisen tutkimuksen lähtökohta on aina subjektiivinen maailma, jossa ihminen nähdään tiedonkeruun välineenä. Tutkittavien näkemys pyritään tavoittamaan kokemusten ja havaintojen pohjalta, jotka ovat yksilölle merkityksellisiä. Tutkittavilta saadun tiedon ja tutkijan omien havaintojen katsotaan olevan laadullisessa tutkimuksessa luotettavampia kuin testeillä hankittu tieto. (Kiviniemi 2007, 70.) Tässä tutkimuksessa tarkoituksena on tuoda esille vapaaehtoisten omaa näkemystä suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvien toimintojen kautta.

Laadullinen tutkimus on prosessinomainen, joka kehittyy joustavasti tilanteiden niin salliessa. Tutkimusprosessin kuluessa eri vaiheet ja merkitys tarkentuvat ja muotoutuvat. Tutkimus pohjautuu tutkijan omiin havaintoihin, jossa näkökulmat ja tulkinnat, joita tutkija alussa tekee, kehittyvät joustavasti mukautuen muutoksiin. Tutkimuksen edetessä käytännöstä nouseville näkökulmille ja niiden pohjalta tapahtuvalle ilmiön tarkastelulle tulisi olla avoin. Tutkimusta suuntaavien uusien näkökohtien uskotaan tuottavan uutta teoriaa ja suuntaavan tutkimuksen kulkua. Laadullisessa tutkimuksessa nähdään aineiston keruun ja teorian kehittymisen vuorovaikutteisuus luontevana. (Kiviniemi 2007, 74–76.) Tämän tutkimuksen tavoitteena on myötäillä moniaistisen tilan suunnittelu-, rakennus- ja toteutusvaiheita, jotka osaltaan vaikuttavat tutkimuksen etenemiseen.

Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin, vaan tärkeämpää on keskittyä pienempien aineistojen syvälliseen kertomiseen. Aineistoa tarkastellaan kokonaisuutena tehden kuitenkin liiaksi päätelmiä yleistettävyyttä ajatellen. Yksittäisen tapauksen tarkempi tutkiminen antaa oman merkityksensä, jonka pohjalta ilmiöstä saa näkyviin sen, mikä toistuu yleisemmällä tasolla ilmiötä tarkasteltaessa. Aineiston kokoon vaikuttavat myös tutkijan käytössä olevat voimavarat ja aika. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 182.)

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään tutkimuskohdetta tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Aineiston hankinnassa käytetään laadullisia menetelmiä, joissa tutkittavien näkökulmat pääsevät esille, esim. teema-haastattelu ja havainnointi. (Hirsjärvi ym. 1997, 164.) Myös kysely voi-

daan katsoa sopivaksi menetelmäksi, vaikka se yleisesti mielletään kuuluvan kvantitatiivisen tutkimuksen piiriin. Kyselyssä avoimien kysymysten avulla vastaajalla on mahdollisuus sanoa oma mieleen tuleva asia. Avoimen vaihtoehdon avulla voidaan myös saada näkökulmia, joita tutkija ei ole etukäteen osannut ajatella: se on yksi laadullisen tutkimuksen ominaispiirre. Eri aineistonkeruumenetelmiä voidaan käyttää joko yksitellen tai rinnakkain. Valinnassa tulee kuitenkin miettiä se, minkälaista tietoa etsitään, sekä mistä ja keneltä sitä etsitään. (Hirsjärvi ym. 1997, 184.)

Tämän tutkimuksen aineistonkeruumenetelmiä olivat haastattelu ja kysely. Puolistrukturoitu kyselylomake oli aineistonkeruumenetelmänä moniaistisen tilan suunnittelu- ja rakennusvaiheen toiminnallisissa ”saunailloissa” sekä valmiin moniaistisen tilan ”Sauna, Sakari Pälän tapaan” avaustilaisuudessa. Teemahaastattelut toteutuivat, kun moniaistinen tila oli valmis ja siihen oli mahdollisuus tutustua. Havainnointia käytin myös yhtenä tutkimusmenetelmänä osallistumalla toimintailtoihin sekä moniaistisen tilan suunnittelu-, rakennus- ja toteutusvaiheisiin. Kiviniemi (2007, 76) mainitseekin, että osallistuvan havainnoinnin avulla voi perehtyä tutkimuskenttään kohderyhmän näkökulmasta. Tutkimuksen kannalta tärkeätä tietoa sain myös sähköpostitse sekä puhelimitse Hämeen Kylät ry kyläkehittäjä Heli Laurikaiselta, joka toimii Aistien hankkeen yhdyshenkilönä. Sajaniemen pilottiohjaaja Ritva Voivalalta sain tietoa moniaistisen tilan toteutukseen liittyvistä asioista haastattelussa ja toteutuksen aikana kyselemällä sekä sähköpostitse.

4.1 Haastattelu

Haastattelu on tiedonhankintamenetelmänä perusteltua, kun halutaan tutkittavien näkökulma tuoda esiin sekä saada aiheesta syvällisempää tietoa. Haastattelu on eräänlaista keskustelua, jossa sekä haastateltava että haastatteliija vaikuttavat haastatteluaineiston tuottamiseen. Haastateltavat kertovat tutkittavasta aiheesta oman kokemuksen pohjalta vapaamuotoisesti ja haastatteliija voi esittää selventäviä lisäkysymyksiä tilanteen mukaan. (Hirsjärvi ym. 1997, 205.) Haastattelun valitsin tutkimusmenetelmäksi siksi, että toteutunut moniaistinen tila on uusi toimintamuoto kylätoiminnassa eikä näin ollen vapaaehtoisten kokemuksia toteutuksesta ole ennestään olemassa. Haastattelun avulla sain myös tutkimuksen kannalta enemmän tietoa haastateltavilta, joilla oli aiheesta omakohtaista tietämystä.

Teemahaastattelu rakentuu tiettyjen keskusteluteemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten ympärille, jotka toistuvat haastattelusta toiseen. Tarkentavien kysymysten muoto, järjestys ja laajuus voivat vaihdella eri haastatteluissa. Vastaajat voivat puhua vapaamuotoisesti, ja haastatteliija voi tarkentaa aihetta koko haastattelun ajan. Teemahaastattelussa ihmisten oma tulkinta asioista ja niille antama merkitys korostuvat. (Hirsjärvi ym. 1997, 208.) Toteutin neljä teemahaastattelua, joilla kartoitin niitä asioita, jotka moniaistisen tilan toteutukseen osallistuneet vapaaehtoiset kokivat yksilön ja yhteisön kannalta tärkeiksi. Haastatteluiden avulla selvitin, millainen osallistumisen kokemus ja merkitys moniaistisen tilan toteutuksen eri vaiheilla oli vapaaehtoisille. Haastatteluiden teemat liittyivät moniaisti-

sen tilan suunnitteluun, rakentamiseen ja valmiin tilan toimintaan. Haastattelurunko muodostui kolmesta pääaihealueesta, jotka olivat osallistumisen mahdollisuus, itselle merkityksellinen tekeminen ja matkan varrelta tärkeiksi koetut asiat.

Haastattelun voi tehdä joko yksilö-, pari-, tai ryhmähaastatteluna; niitä voidaan käyttää myös toisiaan täydentävinä. Tutkijan on itse päätettävä, minkä tavan valitsee. Valinta riippuu siitä, keitä haastateltavat ovat ja mikä on tutkimuksen aihe. Yksilöhaastattelu on yleisin muoto, kun taas ryhmähaastattelulla saadaan tietoja usealta henkilöltä yhtä aikaa. (Hirsjärvi ym. 1997, 210–211.) Tässä tutkimuksessa toteutin kaksi ryhmähaastattelua ja yhden yksilöhaastattelun. Haastattelujen alussa varmistin, että haastateltaville sopi keskustelun nauhoitus. Ryhmähaastatteluissa oli kaksi haastateltavaa, jotka olivat myös työparina moniaistisen saunatilan esittelyssä. Haastattelutilanteet muodostuivat luonteviksi keskusteluiksi, jossa jokainen sai vapaasti kertoa oman näkemyksensä. Haastattelutilanteessa esitin haastateltaville kysymyksen yhtä aikaa, suuntasin huomioni kuitenkin vuorotellen haastateltaville, jotta molemmilla oli mahdollisuus vastata siihen.

Vapaaehtoisia haastattelin valmiin moniaistisen tilan toiminnan yhteydessä. Haastateltavilla oli myös mahdollisuus konkreettisesti osoittaa tilan toteutukseen liittyviä kokemuksia ja muistoja, sillä haastattelut tapahtuivat valmiin tilan läheisyydessä. Haastateltavat olivat moniaistisen tilan ”kylvettäjiä”, eli he ottivat kävijät vastaan, kertoivat sen synnystä sekä kuuntelivat ja johdattelivat keskustelua. Moniaistinen saunatila sijaitsi samassa pihapiirissä teatterin kanssa. Kaksi tuntia ennen esitystä tila oli avoinna yleisölle. Moniaistisen saunatilan ollessa avoinna oli minulla myös mahdollisuus havainnoida toimintaa ennen ja jälkeen haastattelujen. Haastattelin Sajaniemen moniaistisen tilan pilottiohjaaja Ritva Voivalaa myös samassa yhteydessä. Sen tarkoituksena oli selvittää moniaistisen tilan lähtökohdat ja tavoitteet sekä vetäjän näkemys toiminnan etenemisestä ja yhteistyön muodosta vapaaehtoisten kanssa.

4.2 Kysely

Aineiston kerääminen kyselyn avulla mahdollistaa laajan tutkimusaineiston. Kyselyllä voidaan kysyä monia asioita samanaikaisesti useammalta henkilöltä niiden ollessa kaikille yhdenmukaisia. Kyselytutkimuksen avulla voidaan kerätä tietoa tutkimuksen onnistumiseen liittyen suuntaamalla kysymykset joko toiminnan aloituksen arviointiin tai toiminnan jälkeen palautekyselyllä. (Hirsjärvi ym. 1997, 195–198.) Tässä tutkimuksessa kyselyn toteutin jokaisen toimintaillan jälkeen palautekyselynä osallistujien kokemuksista ja ajatuksista iltojen aikana pidetystä toiminnasta ja sen merkityksestä moniaistisen tilan toteutukseen. Toisen kyselyn tein valmiin moniaistisen tilan avaustilaisuudessa, jossa paikalla oli toimintaan osallistuneita vapaaehtoisia ja yhteistyötahoja. Kyselyssä oli tavoitteena muistellun avulla kartoittaa vastaajien kokemuksia moniaistisen tilan teemasta ”sauna”. Kyselylomakkeet jaoin toimintailtojen ja tilaisuuden lopussa ja keräsin ne pois täyttämisen jälkeen.

Kyselyn etuja ovat tehokkuus ja aikataulun arvioimisen helppous. Huolellisesti suunnitellun lomakkeen aineisto voidaan käsitellä ja analysoida helposti. Kyselyn haittapuolena on kuitenkin kysymysten epäselvyys tai väärinymmärrys, jolloin vastaajilla ei ole mahdollista saada lisätietoja tai ohjeita kyselyä täyttäessä. Ongelmia voi myös ilmetä tulosten käsittelyssä erityisesti avointen kysymysten kohdalla. (Hirsjärvi ym. 1997, 195.)

Kysymysten muotoilussa voidaan käyttää monivalintakysymyksiä, joissa vastaajalle on valmiiksi annettu vaihtoehtoja. Monivalintakysymyksessä voidaan valmiiden vastausvaihtoehtojen lisäksi esittää myös avoin kysymys. Tämä on strukturoidun ja avoimen kysymyksen välimuoto. Avoin kysymys kuuluu kvalitatiivisen tutkimuksen piirteisiin. Kyselyn täyttävä kirjoittaa avoimeen kysymykseen vastauksen omin sanoin. Näin tutkijan ajatellaan saavat esiin näkökulmia, joita ei ollut osannut etukäteen ajatella. (Hirsjärvi ym. 1997, 200–201.) Tässä tutkimuksessa osa kysymyksistä oli monivalintakysymyksiä ja osa avoimia kysymyksiä. Avoimilla kysymyksillä pyrin saamaan syvällisempää tietoa toimintailtoihin osallistujien mielipiteistä sekä muistoihin liittyviä kokemuksia moniaistisen tilan kävijöiltä. Monivalintakysymykset olivat perus- ja taustatietojen selvittämiseksi. Toimintaan liittyvissä kysymyksissä oli väittämiä, joiden vastauksena oli kyllä tai ei sekä niiden lisäksi avoin vaihtoehto, johon vastaaja sai kertoa oman mielipiteensä sekä tärkeäksi kokemansa ehdotuksen.

4.3 Aineiston käsittely

Haastattelujen äänitykset kuuntelin ja litteroin eli muutin aineiston kirjalliseen muotoon niiltä osin, jotka olivat tutkimuksen kannalta olennaisia. Litteroinnin tein heti haastattelujen jälkeen, näin ryhmähaastattelujen osalta molempien haastateltavien tiedot tulivat oikein. Myöhemmin äänien tunnistaminen olisi voinut olla vaikeampaa. Jokaisen haastateltavan vastaukseen merkitsin haastateltavan nimen. Nimiä en käytä lopullisissa tuloksissa, ne toimivat vain tässä vaiheessa tukena, jos on tarvetta palata ja tarkistaa jonkun haastateltavan vastaus. Haastateltavien vastaukset yhdistin ja siirsin sellaisinaan niitä käsittelevien aihealueiden alle. Haastatteluaineistoa käsittelen neljän pääaihealueen kautta. Osallistumisen mahdollisuus, itselle merkityksellinen tekeminen ja matkan varrelta tärkeiksi koetut asiat ovat samoja kuin haastatteluvaiheessa. Näiden lisäksi uutena aineistolähtöisenä näkökulmana käsittelen ”kylvettäjien” omia muistoja moniaistisen tilan aiheesta. Lopuksi haastattelujen vastauksia käsittelen kunkin teeman yhteydessä. Tutkimustuloksissa käytän lainauksia haastatteluista. Ne tuovat esille sen, miten vapaaehtoiset ovat kokeneet moniaistisen tilan toteutuksen omakohtaisesti.

Kyselylomakkeiden käsittelyn aloitin lomakkeiden tarkistamisella ja lajittelemalla ne. Luin jokaisen kyselylomakkeen. Monivalintakysymyksiin oli vastattu parhaiten, ja avoimissa kysymyksissä oli tyhjiä kohtia eniten. Avoimien kysymysten vastaukset kirjasin kaikki saman otsikon alle. Kyselystä saatua aineistoa käsittelin laadullisesti sekä määrällisesti niiltä osin, kun vastausvaihtoehtona oli kyllä tai ei vaihtoehto.

5 MONIAISTINEN TILA SAJANIEMESSÄ

Sajaniemen kylän moniaistinen tila toimii tämän opinnäytetyön tutkimusympäristönä. Moniaistinen tila toteutui entiseen koulurakennukseen, joka on Sajaniemen Taidemäki ry:n perustama hyvinvointi- ja kulttuuritoiminnan keskus, joka toimii myös erilaisten tapahtumien ja kokoontumisten paikkana. Moniaistinen tila toteutui yhdessä Sajaniemen kylän vapaaehtoisten asukkaiden, toimijoiden sekä Aistien-hankkeen vetäjien kanssa. Tämän tutkimuksen kohderyhmänä ovat vapaaehtoiset jotka moniaistisen tilan toteutuksen eri vaiheisiin osallistumisen lisäksi toimivat ”kylvettäjinä”.

Sajaniemen moniaistisen tilan pilottiohjaaja Ritva Voivala, toiminnan paikallinen vetäjä, kutsui koolle vapaaehtoisia kylän asukkaita ja toimijoita. Yhdessä keskusteltiin ja mietittiin aistitilan aihetta ja toimintamuotoa, jolla yhdessä tehden moniaistinen tila voitaisiin toteuttaa. Sajaniemen kylän entisen koulun luokkahuoneeseen toteutettu moniaistinen tila on uudenlaista toimintaa, joka aktivoi kylän asukkaita ja toimijoita yhdessä tekemiseen. Moniaistisen tilan aiheeksi valikoitui Sajaniemen merkittävin henkilö Sakari Pälsi, jonka syntymästä on vuonna 2012 kulunut 130 vuotta. Hänen laajasta elämäntyöstään ja kirjallisesta tuotannostaan nousi yhteisissä ideointikokoontumisissa esille suomalainen sauna, saunaperinne, -muistot sekä -tarinat, jotka toimivat moniaistisen tilan teemana. Moniaistinen tila -menetelmää hyödyntämällä tulee tutuksi paikallinen historia kylän asukkaille sekä aistitilassa kävijöille.

Moniaistisen tilan toteutukseen osallistuneet vapaaehtoiset kyläläiset sekä paikalliset toimijat olivat jokainen mukana oman ajan ja resurssien mukaisesti. Pilottiohjaaja organisoii toimintaa ja järjesti niin, että jokaiselle teki- jälle löytyi sopiva tehtävä. Rakentamisprosessin aikana järjestettiin aiheesta kaikille avoimet toiminnalliset ”saunaillat”. Iltojen aikana tehtiin saunaan ja saunomiseen liittyviä tarvikkeita sekä muisteltiin saunamuistoja. Toimintailtoja oli neljä, joista kolme järjestettiin ennen tilan valmistumista ja yksi valmiin tilan avauduttua. Ensimmäisessä saunaillassa perehdyttiin Sakari Pälsin saunatarinoihin. Niistä ja muustakin saunaan liittyvästä Sakari Pälsin kirjallisuudesta oli esitelmä. Muiden saunailltojen aikana tehtiin saunaan liittyviä käsityönä valmistettavia töitä. Tuohesta valmistettiin vanhanajan pesin eli huosiain, kesän saunahetkiin valmistettiin saippuoita sekä viimeisessä toimintaillassa valmiissa tilassa huovutettiin saippuapuseja ja saippuoita.

Moniaistinen saunatila oli toteutetussa muodossaan avoinna vain kesän 2012 ajan. Valmista ”Sauna Sakari Pälsin tapaan” moniaistista tilaa pääsivät ensimmäisenä testailemaan toiminnassa mukana olevat vapaaehtoiset, toimijat ja yhteistyötahot kutsuvieraiden ensi-illalla 25.5.2012. Yleisölle moniaistinen saunatila aukesi 27.5.2012 ja oli avoinna 28.7.2012 asti. Kesän ajan tila oli auki samassa pihapiirissä olevan Lopen kesäteatterin näyttösten yhteydessä, aina kaksi tuntia ennen esitystä. Vapaaehtoisista kyläyhteisön jäsenistä osa toimi tilassa ”kylvettäjinä”. He loivat tunnelmaa ja

kertoivat hankkeesta sekä johdattelivat kävijöitä muistelemaan omia saunamuistojaan. Saunamuistoja saivat kävijät myös halutessaan kirjoittaa ”koivunlehtiin” ja ripustaa ne saunatilan viereen tuodun koivun oksille. Moniaistisessa saunatilassa oli toiminnallisissa ”saunailloissa” tehtyjä töitä, saunaan liittyviä kirjoja ja valokuvia paikallisista saunarakennuksista.

KUVA 2 Valmis ”Sauna Sakari Pälän tapaan” moniaistinen tila

Moniaistinen saunatila toimi eri-ikäisten kohtaamispaikkana, jossa elämykset syntyivät eri aistien kautta. Tilassa äänet, tuoksut, esineet sekä katseltavat maisemat johdattelivat saunatunnelmaan. Saunanlauteilla istuessa pystyi aistimaan vanhan ajan saunan tunnelman. Tilassa oli saunomiseen liittyviä esineitä ja materiaaleja, joita sai kosketella. Yhdelle seinälle oli heijastettu videotykillä kuvia erilaisista saunoista ja saunomiseen liittyvistä maisemista, jotka näköaistin lisäksi toimivat muistojen herättäjänä. Koivun ja tervan tuoksuja oli pienissä tuoksupurkeissa ja lauteilla oli saunavihta. Taustalla kuului erilaisia saunanääniä, mm. kiukaan pihinää ja veden liplattelu. Yhdelle seinälle oli koottu kirjoituksia Sakari Pälän ”Sauna. Kotoisen kylän seikkoja” -kirjasta, josta tärkeimpänä Löylyn laki:

*Kun istut lauteilla niin katso, että löylykivet ovat varpaittesi tasalla
ja katto vajaan vihdan ulottuvilla.*

6 TULOKSET

Kyselyn ja haastattelun tulokset olen jaotellut kahteen osaan. *Kädentaitoja aistitilaan* osassa 6.1 käsittelem toiminnallisten ”saunailtojen” kyselyn tuloksia. Kyselyn avulla kartoitin toimintailtoihin osallistujien kokemuksia

ja ajatuksia iltojen aikana pidetyn toiminnan merkityksestä moniaistisen tilan toteutukseen. Tässä osassa etsin vastauksen kysymykseen: *Miten moniaistiseen tilaan liittyvien toimintailtojen avulla voidaan edistää uusien vapaaehtoisten lähtemistä mukaan toimintaan?* Toisessa osassa *Yhteinen saunamatka 6.2* käsitelen ”kylvettäjille” tekemäni haastattelujen tuloksia. ”Kylvettäjä” olivat moniaistisen tilan toimintaan osallistuneita vapaaehtoisia, joiden kokemuksia haastattelun avulla tarkastelen. Pyrin tässä osiossa vastaamaan tutkimuskysymykseeni: *Millaiset asiat vapaaehtoiset kokevat tärkeiksi moniaistisen tilan toteutuksessa?*

6.1 Käsiyönä valmistettavia töitä aistitilaan

Tämä osio käsittää kyselyn tuloksia, jotka keräsin moniaistisen saunatilan rakennusprosessin yhteydessä pidettävien toiminnallisten ”saunailtojen” osallistujilta. Toiminnalliset ”saunailto” olivat kaikille avoimia. Niitä oli kaikkiaan neljä, joista kahden toimintaillan osallistujille tein kyselyn ja kahden osalta havainnoin toimintaan. Kyselyn toteutin toimintailtojen jälkeen asiakaskyselynä. Kyselyssä selvitin osallistujien kokemuksia ja ajatuksia toiminnallisten ”saunailtojen” merkityksestä moniaistisen tilan toteutukseen. Toimintailtojen aikana tehtyjen käsiyönä valmistettavien töiden osalta keräsin osallistujilta tietoa ja muita ehdotuksia moniaistisen tilan teemaan sopivista aiheista. Palautteen antoi 12 toiminnallisiin ”saunailtoihin” osallistujaa. Kyselylomakkeessa (liite 1), on kyllä-ei-vaihtoehtokysymyksiä, joiden lisäksi on avoimia kysymyksiä. Vastauksia käsitelen laadullisesti.

Peruskysymyksenä on vastaajien ikä, sukupuoli ja toiminta, johon osallistui. Vastaajista iältään 36–60-vuotiaita on eniten (5/12). Seuraavaksi eniten on yli 60-vuotiaita (4/12). Vähiten kyselyyn vastaajista on iältään 19–25-vuotiaita (3/12). Vastaajista kaikki ovat naisia. Kyselyssä tuli valita vaihtoehtona toiminta, johon osallistui. Vastaajista neljä osallistui tuohesta valmistettavan vanhanajan pesimen ja kahdeksan osallistui saippuan valmistamiseen.

KUVA 3 Huosiain, tuohinen vanhanajan pesin ja itse valmistettuja saippuoita

Toiminnallisissa ”saunailloissa” valmistettiin itselle saunaan liittyviä aistivälineitä, joita hyödynnettiin myös valmiissa moniaistisessa saunatilassa. Toimintailto olivat kaikille avoimia, joka sai myös ”väkeä helpommin liikkeelle”. Osallistujista vain kaksi oli moniaistisen tilan toteutuksessa vapaaehtoisena. Toinen vastaajista oli työntekijänä ja toinen kertoi olevansa mukana toiminnassa ”vähäisessä määrin”. Vastaajista yhdeksän eli suurin osa ei ollut moniaistisen tilan vapaaehtoistoimijoita. Yksi vastaajista kertoi olevansa halukas tulemaan vapaaehtoisena mukaan moniaistisen tilan toteutukseen. Toiminnalliset ”saunailto” koettiin tarpeellisiksi moniaistisen tilan rakentamisen kannalta, kun ”niissä elettiin tätä valmista tilaa kohti, joka oli todella hyvä”. Toiminnan alussa järjestetyt ”saunailto” toivat yhteisen tekemisen kautta kylän asukkaita kokoon, joten ne toimivat myös osaltaan uusien vapaaehtoisten mukaan saamisena.

Toiminnalliset ”saunailto” olivat ”matala kynnyksellä tulla mukaan ja saada tietoa aistitilasta”. ”Saunailtojen” aihe ja teema olivat vastaajien mielestä moniaistiseen tilaan sopivia, joista mainittiin, että niissä ”pääsee sisään menneeseen aikaan ja rakkaisiin muistoihin”. Vastaajat pystyivät myös kokemaan ”syvällistä perehtymistä aiheeseen” sekä kertoivat, että ”saunailtojen” aikana ”oppii uusia tekniikoita” ja ”vanhoja työtapoja”. Toimintailtojen aikana koettiin myös tärkeäksi, että ”saa tutustua ihmisiin ja tarinoihin”.

Moniaistisen tilan toteuttamisessa muuta yhteistä toimintaa kysyttäessä vastaajat ehdottivat ”erilaisia käsityöiltoja” ja ”kaikkea luovaa käsillä tehtävää”. Vastauksissa mainittiin myös ehdotuksena ”yhteisiä saunamuisteluhetkiä”, jossa aiheena voisi olla ”saunan pyhyys, ilo jne.” Yhteisöllisenä tekemisenä voisi toimia ”talkoot tilan rakentamiseen” ja ”saunailtoja”.

Toiminnallisten ”saunailtojen” aikana tehdyt työt sopivat kaikkien vastaajien mielestä hyvin moniaistisen tilan teemaan. Vastaajilla oli myös mahdollisuus kertoa omia ideoita siitä, mitä muuta saunaan ja saunomiseen liittyvää voisi toimintailtojen aikana tehdä. Mielipiteensä kertoi viisi vastaajaa. Toimintailtojen aikana tehtyjen käsityönä valmistettujen töiden lisäksi ehdotuksina mainittiin ”Saunapussi”, ”Saunatyyny”, ”Saunavaateetus, päähineet”, ”Saunatarvikkeita” joita voisi olla ”esim. harjat”. Kahdessa vastauksessa oli ehdotettu ”Saunavastan/vihdan teko”.

Toiminnallisten ”saunailtojen” aikana suurin osa vastaajista (8/12) koki saaneensa uutta/lisää tietoa moniaistisen tilan merkityksestä. Vastaajista (3/12) ei kokenut saavansa tietoa ja yksi vastaaja oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen.

Moniaistinen tila osana kylätoimintaa koettiin keskeiseksi, sillä ”se yhdistää kylä ja kyläläisiä”. Sen koettiin myös lisäävän ”yhteenkuuluvuuden tunnetta”, joka ”yhdistää ihmisiä” ja ”kokoaa kylän yhteen”. Vastauksissa mainittiin myös toiminnan mahdollistavan sen, että ”kylän ulkopuolisenkin pääsee kuvioihin mukaan”. Yhteisen tekemisen myötä ”näkee kyläläisiä” ja valmis ”Aistitila palvelee eri-ikäisiä ihmisiä”. Mainittiin myös, että ”paikkakunnan merkkihenkilön saavutuksien uudelleen esiin-

tuominen tukee ihmisten omaa ymmärrystä omasta ja yhteisön historiasta”.

6.2 Yhteinen saunamatka

Tässä osassa käsittelen ”kylvettäjiä” sekä pilottiohjaajan haastatteluiden tuloksia. Vapaaehtoistoimijoista jokainen osallistui moniaistisen tilan toteutuksen eri vaiheisiin oman kiinnostuksensa ja resurssiensa mukaisesti. Pilottiohjaaja oli koko prosessin vetäjänä vastaten kaikkien eri vaiheiden etenemisestä. Haastatteluaineistoa käsittelen neljän pääaihealueen kautta. Osallistumisen mahdollisuus, itselle merkityksellinen tekeminen ja matkan varrelta tärkeiksi koetut asiat ovat samoja kuin haastattelun toteutuksessa. Näiden lisäksi uutena aineistolähtöisenä näkökulmana käsittelen luvussa 6.2.3 ”kylvettäjiä” omia muistoja moniaistisen tilan aiheesta. Pyrin hahmottamaan yhteinen saunamatka -osassa moniaistisen tilan toteutusprosessin ajallisessa järjestyksessä. Kursivoinnit ovat suoria lainauksia haastatteluista.

6.2.1 Osallistumisen mahdollisuus

Vapaaehtoistoimintaan hakeutumisen taustalla vaikuttavat monet motiivit ja intressit: tiedostetut ja tiedostamattomat, ääneen sanotut ja sanomattomat (Mykkänen-Hänninen 2007, 23–24). Moniaistisen tilan toteutuksessa pyrittiin aktivoimaan kyläläisiä mukaan toimintaan. Uuden toimintamuodon kehittäminen nähtiin kylän yhteishengen lisääjänä sekä kyläläisten aktivoimisena mukaan yhteiseen toimintaan. Uudenlaisen toimintamuodon sisäistäminen ja siitä tiedottaminen vaati toiminnan vetäjältä ajan lisäksi myös henkisiä resursseja.

”Kun oli niin kuin uuden luomista. Aikaa meni vähän etsimiseen ja siihen kun ei tiennyt mitä se on.”

Kylissä toteutettavat uudet toimintamuodot, jotka lisäävät sosiaalista kanssakäymistä, edellyttävät kylien asukkaiden omatoimisuutta ja omaa panosta. Ulkopuolisten tahojen on myös helpompi sitoutua mukaan toimenpiteisiin, kun kylän asukkaat ja toimijat ovat itse aktiivisia. Kyläyhdistyksellä on uusia toimintamuotoja kehittäessään pääsääntöisesti välittäjän ja uuden asian alulle saattajan rooli, joskus myös toteuttajan rooli. (Voimaa kuin pienessä kylässä 2007.) Vapaaehtoisina mukana on ollut kyläläisten lisäksi muualtakin kuin Sajaniemestä. Haastattelussa pilottiohjaaja kertoi, että tavoitteena moniaistisen tilan toteutuksen etenemisessä oli kerätä tietty porukka: joka kokoontuu 5-8 kertaa ja suunnittelee sekä toteuttaa prosessin alusta loppuun. Kiinteän porukan saamisen osoittautui kuitenkin vaikeaksi, ja pitkäaikaiseen prosessiin sitoutuminen oli iso kynnyksen osallistumiselle.

”-- en saanut kiinteää porukkaa, mutta on ihanasti että sain yhden sieltä ja toisen täältä.”

Vapaaehtoisten toimintaan mukaan saamisen ja motivoimisen eri merkityksiä tuli esille sekä pilottiohjaajan että toiminnassa mukana olevien vapaaehtoisten vastauksissa. Toiminnan vetäjän haasteena oli etsiä keinoja, joilla vapaaehtoisia saa houkuteltua mukaan ja sitoutumaan moniaistisen tilan toteutukseen. Vapaaehtoiset taas miettivät omia toimintaan osallistumisen motiivejaan. Vastaajat arvelivat ennakkoluulojen olevan yhtenä esteenä vapaaehtoisten toimintaan mukaan saamiselle. Ennakkoluuloja voi syntyä, kun toiminnasta ja sen tarkoituksesta ei ole tarpeeksi tietoa sekä siitä, mitä toimintaan mukaan tulevalta edellytetään tai vaaditaan. Toiminnan onnistuttua sen näkyvyyden ja siitä saadun positiivisen palautteen nähtiin lisäävän vapaaehtoisten halukkuutta osallistua tulevaisuudessa. Eräs haastateltava mainitsikin kylän aktivoimisen olevan haasteellista, jopa mystistä.

”Moni oikeesti haluis lähteä mukaan, mutta pelkää et joutuu sitoutumaan. Käytännössä jos heti sanoo että ei tarvi sitoutua pitkäksi aikaa se huojentaa jo niiden mieltä ja saattaa lähteä mukaan ja voikin sitoutuakin loppujen lopuksi.”

”Vaikka moni osais ja ne tykkäis ja niil ois paljo annettavaa, ne ei kuitenkaan sitte lähe just niitten semmosten kaikkien ihmeellisten ennakkoluulojen takia. Mutta nyt jos tää on näin hyvin onnistunut ja saadaan nyt lehdistöön ja muualle ni voi olla et kyläläiset sen jälkeen. Sit tää tekee niin ku sen tehtävänsä.”

”Kylän aktivointi se on loppujen lopuks semmosta, miten sen nyt sanos henkimaailman hommaa, että millä tavalla oikeesti tavoittaa ihmisiä.”

Uudesta toimintamuodosta tiedottaminen ja kertominen eri yhdistysten kokouksissa toimi yhtenä väylänä edetä. Vapaaehtoisten kyläläisten tavoittaminen ja toimintaan mukaan saaminen toimi kuitenkin parhaiten, kun kysyi suoraan ihmisiltä. Osa haastateltavista oli tullut mukaan toiminnan vetäjän niin kysellessä. Yksi haastateltavista kertoi saaneensa tiedon ja lähteneensä mukaan tutun pyynnöstä. Kyläyhteisön toiminnassa verkostoituminen nähtiin yhtenä väylänä saada ihmisiä mukaan toimintaan. Myös puskaradio ja jo mukana toiminnassa olevien henkilökohtaiset kontaktit toimivat uusien vapaaehtoisten mukaan saamisessa.

”Vaikka mäkin kävin markkinoimassa tätä eri yhdistysten kokouksissa, niin se oli jotenkin epämääräistä, mutta sit ku mä soitin suoraan niin se sanoi joko juu tai ei.”

”Se on just täs niinku kaikessa muussakin että se verkostoituminen -- mikä yleensä vapaaehtoisten hankkimisessa, että jos pistää lehteen ilmoituksen minkä näkee seitsemän tuhatta ihmistä, ni sielt saattaa tulla ehkä yksi, mutta jos soittaa kahdelle ihmiselle ni voi saada kaks.”

Moniaistisen tilan toteutukseen osallistuvilla vapaaehtoisilla oli useita syitä osallistumiseen. Osalla elämäntilanne, kuten eläkkeellä olo mahdollisti sen. Moniaistisen tilan teema oli osalle vastaajista omakohtainen ja mielenkiintoinen, mikä toimi motiivina toimintaan sitoutumiselle. Toimintaan mukaan tuleminen koettiin positiivisena haluna kuulua yhteisöön sekä innostuneisuutena vapaaehtoistoiminnasta.

Haastateltavista kaikki osallistuivat toiminnan alussa pidettäviin ensimmäisiin kokoontumisiin, jossa moniaistisen tilan toimintamuotoa ideoitiin.

”Ensimmäisessä kokouksessa jossa vähä ideoitiinkin että mitä se voisi olla tämmönen aistitila -- erilaisia mahdollisuuksia olis. Kaikilla säteili vähän niitä ideoita. Sitte se vähitellen selkiytyy tää tämä kesäinen.”

”Ensimmäisiä palavereja mitä ylipäänsä pidettiin johon osallistuin missä pohdittiin sitä teemaa.”

Toiminnan ensimmäisessä kokoontumisessa pilottiohjaaja kertoi vapaaehtoisille osallistujille moniaistisen tilan toiminnan mahdollistajan Aistienhankkeen tavoitteet ja toiveet. Niiden pohjalta moniaistinen tila toteutui siihen osallistuneiden omien ideoiden ja aiheiden mukaisesti. Tietoisuus tavoitteista sai vapaaehtoisena mukaan tulevat helpottuneemmiksi ja motivoituneemmiksi. Toimintaan osallistumisen motivaatiota lisäsi se, että jokaisella oli mahdollisuus ilmaista oma mielipiteensä ja ehdotuksensa sen etenemisestä. Sitoutuminen toimintaan, johon voi itse vaikuttaa, koetaan myös itselle merkityksellisenä.

”-- että se tavallaan syntyy siitä että mitä tekijät panostaa siihen. Se oli musta -- jotenkin kauhean vapauttavaa ja se tuntui hirveen oikealta.”

”Mun mielestä silloin ku jokainen saa tuoda vähä äänensä ilmolle ni poistuu sellanen kireys.”

”Jokainen kelpaa sellaisena kun on. Jokainen kelpaa -- ihan tämmösenään.”

Haastateltavista lähes kaikilla oli jonkinlaista aikaisempaa kokemusta vapaaehtoistoiminnasta. Yksi haastateltavista kertoi tehneensä koko elämänsä ajan vapaaehtoistyötä ja mainitsi, että kotiäitinä on ollut vapaa sitä tekemään. Yksi haastateltavista kuitenkin mainitsi, että ei ole aikaisemmin osallistunut tämältyyppiseen vapaaehtoistoimintaan. Aikaisempaa kokemusta haastateltavilla on osallistumisesta seurakunnan järjestämiin erilaisiin talkoisiin ja myyjäisiin sekä talkoohengessä järjestettävälle kyläpäiville, toimien siellä erilaisissa tehtävissä. Yksi vastaajista kertoi olevansa mukana vapaaehtoisessa kansainvälisessä järjestötoiminnassa.

”Oon koko elämän tehnyt vapaaehtoistyötä, joten tämä ei ole mitään ihmeellistä ja outoa. Kotiäitini on ollut vapaa tekemään.”

”En ole osallistunut aiemmin vapaaehtoistoimintaan tämän tyyppiseen.”

”-- krouvin kyläpäivillä olen ollut siellä tarinavintissä ja tarinatallissa jossa on tehty haastattelu tila jossa voin haastatella ihmisiä.”

”-- oikeesti mä rummutan vapaaehtoistoiminnan puolesta hirveen monessa -- kiinnostaa kaikennäköinen vapaaehtoistoiminta.”

”-- seurakunnassa oon lähetystoimikunnassa -- järjestetään kaikkea mahdollista. Uus vapaaehtois -- vaihto-oppilas systeemi - siihen mä ajauduin -- ku itellä oli vaihtareita.”

6.2.2 Itselle merkityksellinen tekeminen

Vapaaehtoistoiminnassa toimitaan tavallisen ihmisen ehdoin ja taidoin. Jokaisella ihmisellä on taitoja ja kykyjä, jotka ovat vapaaehtoistoiminnassa tärkeitä resursseja. Niiden mukaisesti jokaiselle vapaaehtoistoimintaan mukaan tulevalle löytyy oma hänelle sopiva tehtävä. (Lehtinen 1997, 20–21.) Teeman ja moniaistisen tilan aiheen selkiytyttyä oli vapaaehtoisilla mahdollisuus itse määritellä toimintaan käytettävä aika ja työpanos. Toimintaan osallistuminen koettiin mielekkäänä, kun jokaisella oli mahdollisuus valita tekemisen muoto suhteutettuna omaan elämäänsä.

”Kyllä ja silleen tavallaan must se pitää ollaki ku vapaaehtoiset just tulee mukaan.”

Haastateltavista kaikki toimivat valmiin saunatilan ”kylvettäjinä” sekä toteutuksen eri vaiheissa oman kiinnostuksen ja ajallisten resurssiensa mukaisesti. ”Kylvettäjät” ottivat aistitilan kävijät vastaan, johdattelivat kävijöitä muistelemaan omia saunamuistojaan sekä kertoivat moniaistisen saunatilan synnystä. Saunaan ja aistitilan aiheeseen liittyen oli näytösluonteisesti ohjausta mm. sytykeruusujen tekemisestä sekä Sakari Pälsin historiaan tutustumista kuvin ja sanoin. Jokaisen toiminnassa mukana olevan vapaaehtoisen oma työpanos ja tekeminen mahdollistivat yhteisen päämäärän toteutumisen. Toimintaan osallistuminen koettiin luontevana, kun jokaisen oma vahvuus voitiin ottaa käyttöön moniaistisen tilan toteutuksen eri vaiheissa.

”Osallistunu vähän näihin talkoisiin ja sit mä oon tuonu vähä mitä mä nyt kotoa löysin semmosta vanhaa emalivatia ja sitte ton seinähyllyn missä on pyyhe.”

”-- yksi albumi tuolta Mongoliasta Sakari Pälsin jäljillä kun kuljin sellaisen matkan kun oli tasan satavuotta kulunut kun Sa-

kari Pälsi oli viimeksi ollut Mongoliassa. Ja sittenhän me käytiin vielä kuvaamassa -- näitä nykypäivän saunoja, joista oli tehty aistitilan yhteyteen kuva näyttely. Ennen oli niitä kyläkuvaajia ja Sakari Pälsi oli mitä mainioin valokuvaaja.”

”-- kankaan seinälle johon kuvat heijastetaan -- sohvalle päällisen ja kaikkea pientä. Istuin täällä koneen kanssa tovin.”

”Olin keränny saunakirjasta teemoja mitä sitte hyödynnettyki täällä aistitilassa niit erilaisia Sakari Pälsin ajatuksia saunasta -- monissa lehdissä hän on käsitellyt saunateemaa keräsin niin paljon ku sain, tavallaan niin ku bibliografian missä Pälsi on käsitelty saunaa muissakin kuin siinä hänen saunakirjassaan.”

6.2.3 Aihe omien muistojen kautta

Muistot aktivoituvat eri aistein saatujen elämysten kautta. Elämys on sisäinen kokemus, jossa aistien avulla välittyy tietoa ympäristöstä (Sirkkola 2010). Muistelussa korostuu usein nostalgia, kadotetun menneisyyden kaipuu tai selviytyminen (Ukkonen 2002). Arkielämän nostalgia voi yhdistyä kokonaisvaltaisesti menneeseen tai vain osaan siitä (Korkiakangas 2006, 134). Muistellessa elettyä elämää ei koeta tavanomaiseksi vaan erityisinä asioina ja tapahtumina, jotka merkityksellistyvät. Halu muistella mennyttä perustuu osittain menneen ja nykyisyyden punouduttua toisiinsa. (Korkiakangas 2006, 134.) Rose (1994, 13–14) näkee elämän menneisyydestä tulevaan ulottuvana liikeratana, jossa nykyisyys on läsnä tietoisena kokemuksenamme. Menneisyys on muotoillut nykyisyyttämme, vain tulevaisuus on tuntematon. Menneistä tapahtumista on muotoutunut nykyisyytemme, koska meillä on kyky muistaa.

Ukkolan (2002) mukaan aidon kokemuksen tavoittelun sijasta kannattaa tutkia esimerkiksi sitä, minkälaisia asioita ihmiset pitävät muistamisen arvoisina ja miten he niitä muistelevat ja tulkitsevat. Rikkaalla ja omaileimaisella paikalliskulttuurilla on merkitystä kyläläisten identiteetille, sillä se lisää yhteisöllisyyttä (Voimaa kuin pienessä kylässä 2007). Muistelun avulla voidaan käsitellä oman elämän suhdetta julkiseen historiaan (Korkiakangas 2006, 129).

Moniaistisen tilan aihe koettiin kyläläisille tärkeäksi, ja teemana sauna on kaikkia suomalaisia läheisesti koskettava.

”Minusta oli hienoa että teema oli sauna ja tämä toteutus täällä on vallan mainio. Olen loppilainen se on syy miksi tää on mulle tärkeää”

”Intohimoni on historia ja maalaiselämä ja Sakari Pälsi, joten aihe sattui hyvin, vanhat saunat ja tämä kulttuuri.

”Se olis voinu olla ihan mitä vaan mutta sauna on niin ihmisiä lähellä, et se on niinku tosi hyvä idea.”

”Nyt tavallaan kun se sauna on tässä, ni sitä mieltii että miksei se ollu heti itsestään selvä. Miks sitä piti hakea niin paljon.”

Paikallishistorian ja kulttuuriperinnön vaaliminen ja tuottaminen rakentavat yhteisöllisyyttä ja viihtyvyyttä. Kulttuuriperinnön vaaliminen ei ole pelkästään paikallisten autenttisten juurien kaivamista esiin, vaan lisäksi se on niiden rakentamista nykyisyydestä käsin. Paikan ja tilan tuottamisen kautta niiden merkitys toimii aktiivisuuden edistäjänä. Paikkaan liittyvät merkitykset ja arvot rakentavat yksilöiden kokemuksia ja tunnesiteitä, mikä edistää aktiivista sitoutumista paikalliseen kehittämiseen. Paikallinen historia, yhteiset tarinat ja menneisyys näyttävät kylän yhteisenä totuutena. Kulttuuriperinnön vaaliminen sekä yksilöllisenä että yhteisöllisenä kokemuksena on osa kollektiivisen muistin tuottamista. Kollektiivisen muistin avulla muistetaan yhteistä elettyä ja luodaan menneisyyttä. Kollektiivisessa muistissa nykyhetki ja menneisyys sekoittuvat toisiinsa; se miten koemme nykyisyyden, riippuu siitä, miten olemme kokeneet menneisyyden. Muistin avulla tuodaan menneet tapahtumat nykypäivään. (Kumpulainen 2011.) Moniaistisen ”saunatilan” teemaan vaikutti paikallisen kirjailijan Sakari Pälsin kirjoitukset saunasta ja saunaperinteestä. Vuonna 2012 tuli kuluneeksi 130 vuotta paikallishistorian merkittävimmän henkilön syntymästä. Haastatteluissa jokainen mainitsi oman muistikuvansa Sakari Pälsistä. Osalle hän oli syvällisempänä muistona ja toisille se oli vain lapsuudesta tuttu nimi, joka nyt moniaistisen tilan toteutuksen myötä sai uusia ulottuvuuksia.

”Sakari Pälsi on niin monipuolinen, että olisi voitu ottaa vaikka mitä tahansa, vaikka siperian matkoja jolloin täällä olisi ollut jotain kummallisia juttuja.”

”Kyllä mulle nimi on tuttu varmaan koulussaki on puhuttu Sakari Pälsistä, mutta mä en oo niin ku hänen tuotantoonsa perehtynyt aikaisemmin millään lailla. Nyt sitte mä oon tässä kuunneltu niitä -- äänikirjoja joissa on aika veikeitä tekstejä.”

”-- omalle pojalleni sitä luin sitä kirjaa vaikka asuttiin kaukana tästä Sakari Pälsistä, tuntuu aika hauskalta. Sitte mä haastatelin tässä yhtä vanhaa mummoa tästä niin hän muisteli, että ne oli aikamoisia pojankoltiaisia asu tuolla -- sano että kolme poikaa hän muistaa ne oli aina tekemässä jotaki jekkuja.”

”-- niin et ne oli oikeasti olemassa.”

Muistot sitovat muistelijan itselleen merkityksellisiin paikkoihin, jotka ovat osa hänen persoonallista historiaansa. Paikkojen yksilölliset muistot ovat mentaalista, henkistä historiaa, jotka muistelijan kertomusten kautta vasta avautuvat toisille (Korkiakangas 2005, 134.) Paikan omakohtaisuus luo omat merkityksensä, jotka elävät ja vaikuttavat meihin, vaikka emme niitä edes ajattele. Paikan merkityksen huomaamme vasta ajallisen etäisyyden päästä, jolloin niiden vaikuttavuus on myös voimakkaampi. Muistojen kautta paikat näemme uudella tavalla mielessämme. Paikan kokemus muodostuu yhtäaikaaisesti tilan ja ajan kokemuksesta (Jokela 1997, 157–

158.) Sajaniemellä syntyneen paikallishistorian merkittävimmän henkilön näkemyksen esille tuomisen saunateeman kautta haastateltavat kokivat muistoja herättävänä.

”Tila herättää muistoja, muistelu on voimaannuttavaa.”

”-- tässä korostettiin nimenomaan sitä, että tämä ei ole näyttely vaan enemmänkin niin kuin sellanen kohtaamispaikka. Ja just ihmiset jos niitä tulee vähä niinku isompi joukko kerralla, että ne innostus muistelemaan. Se luo sellasta yhteen kuuluvaisuuden tunnetta että jos löytyy yhteisiä muisto elämyksiä.”

”Herätti muistoja kun kotona lapsuudessa on ollut savusauna.”

”Muistelu on niin pop -- just korostetaan aina sitä -- pitää saada muistella. Nimenomaan se, että löytää ne tavat siihen -- koska huomaa että jos ihmiset spontaanisti lähtee muistelemaan sellasia ikäviä asioita ni ne jää helposti vellomaan niihin ikäviin. Et sit kun tulee joku mikä antaa sellasen sysäyksen, että voi muistella positiivisia asioita ni se on aika semmonen voimaannuttava.”

6.2.4 Matkan varrelta tärkeiksi koetut asiat

Toisten kohtaamisen ja uusiin ihmisiin tutustumisen mainitsivat useimmat yhdeksi tärkeimmäksi asiaksi toteutuksen eri vaiheissa.

”Täällä on ollut nää ihmiset joitten kans on ollu tekemissä -- mukana on ollut niin ihanan innostuneita mukavia ja lepposia.”

”-- ainahan se on mukava tutustua uusiin ihmisiin.”

”Nää ihmiset on ollut aivan ihania.”

Moniaistinen ”saunatila” toteutui kylän keskuksena toimivaan lakkautettuun koulurakennukseen. Tilan hyödyntäminen nähtiin aistitilan toiminnan kautta siinä mukana olevia yhdistävänä.

”-- tämä paikka tälle Sajaniemen koululle joka on jouduttu lakkauttamaan koulukäytöstä ja sille on löydetty tämä juttu -- kun nyt on ollu tää aistitila.”

”Musta tää on aivan ihana paikka ja mitähän tähän vielä syntyykään kun on niin puuhakkaita talkoohenkisiä ahkeria ihmisiä tässä kylässä, sekin on jo harvinaista”.

Toteutuksen eri vaiheisiin osallistui jokainen vapaaehtoinen senhetkisten omien resurssiensa mukaisesti. Pienissä ryhmissä tapahtuva toiminta koettiin hyvänä ja tehokkaana.

”Tavallaan ne on tullu aina paikalle jotka on päässy.”

”-- ja must tuntuu et se oikeestaan toimii silla lailla paremmin, ku aattelee että kaikki ois yhtä aikaa ni sitte keksiä niille tekemistä ja must tuntuu että siinä ois turhautumisen vaara paljo suurempi.”

Lisäksi vapaaehtoiset kertoivat, että mukaan tuleminen oli mieluista ja tuli tunne, että jokaisen tekemää työtä yhteisen hyväksi arvostetaan. Yhteisesti huolehdittiin myös, että kokoontumisiin ja toimintaan pidemmänkin matkan päästä tulevat saivat kyydityksiä, jos omaa autoa ei ollut käytössä.

”-- ja niin hyvin on huolta pietty jos vähänki on ollut ni on kahvit ja kaikenmaailman viineri tarjottu ja kiiteltu. Ja on semmonen olo että on ihan ollu mukava tulla.”

”-- mul vaan on se hankaluus -- ei oo autoo et mä oon aina vähä muitten kyydistä kiinni -- et se on ainoo miinus puoli. Mut esimerkiks tänäänki tuli -- viesti et tarviitko kyytiä ja sit taast tultiin tänne.”

Haastateltavat kertoivat löytäneensä toiminnan aikana itselle uusia asioita liittyen käsityönä valmistettaviin töihin.

”Mä oon ainaki nyt paljo löytäny tämmösiä uusia juttuja, niinku tämmöset sytykkeet ja tämmöset tuohipesimet.”

”-- koivujuttu on hyvä, ja kaikki on tehny kauniita runoja.”

Toiminnan aikana myös kaikille oli tullut tutuksi Pälsin kirjoittama löylyn laki, *”kun istut lauteilla niin katso, että löylykivet ovat varpaittesi tasalla ja katto vajaan vihdan ulottuvilla.”* (Toivonen, esitelmä 17.4.2012.)

Haastateltavista eräs kertoi olevansa kiinnostunut toiminnan suunnittelusta ja organisoinnista sekä siitä, miten yllättävistä ja haasteellisista tilanteista voi löytää uusia voimavaroja. Tilanteisiin sopeutumalla ja löytämällä erilaisia keinoja selviytyä voi lopputulos olla parempi kuin uskaltaa odottaa-kaan.

”Kiinnostaa asioiden suunnittelu ja organisointi -- sen että näkee miten asia toimii, mikä voi mennä pieleen ja miten siitä selvitään. Jos joku menee pieleen, miten sen voi kääntää voimavaraksi ja mieltä että olipa hyvä et se ei mennytkään noin vaan meni paljon paremmin. Sauna on kymmenen kertaa hienompi ku olin ajatellu.”

”-- tää on ylittänyt tavallaan sen mitä tältä odotettiin.”

Saunarauhasta on Sauna-kirjassaan Sakari Päläsi (1960,119) maininnut seuraavaa: ”Saunarauha on kotirauhaa ja joulurauhaa kalliimpi, sen maailman ensimmäisenä kylpykansana hyvin tiedämme”

KUVA 4 Moniaistisen saunatilan lauteet

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Moniaistinen tila oli kylätoiminnassa uusi toimintamuoto, jonka yhteydessä järjestetyt kaikille avoimet toimintailat olivat yhtenä toteutustapana. Niiden avulla ja yhteisen tekemisen kautta kylän asukkaita oli helpompi saada mukaan toimintaan. Ne olivat ”*matala kynnyksellä tulla mukaan ja saada tietoa aistitilasta*”. Vapaaehtoisten mukaan saamisessa uusi toimintamuoto voi joko kannustaa mukaan tulemisessa tai se voi lisätä ennakkoluuloja toimintaa kohtaan, josta ei ole tietoa. Moniaistisen tilan toiminnan ja sen tavoitteiden esille tuominen sai vapaaehtoiset helpottuneimmiksi ja motivoituneimmiksi. Uusien vapaaehtoisten oli myös helpompi lähteä mukaan, kun aiheeseen pääsi tutustumaan itse tekemällä. Toimintailat toteutetussa muodossaan yhdistivät ja motivoivat kyläläisiä, niiden avulla saatiin uusia vapaaehtoisia mukaan toimintaan ja toiminnassa jo olevat vapaaehtoiset saivat enemmän intoa hankkeen läpiviemiseen.

Toimintailat koettiin tarpeellisiksi moniaistisen tilan rakentamisen kannalta, joissa myös vastaajien mielestä ”*ellettiin tätä valmista tilaa kohti*”. Niiden aikana saivat kylän asukkaat tekemisen yhteydessä tietoa moniaistisen tilan toiminnasta. Toiminnallisia ”saunailtoja” järjestettiin neljä, kolme ennen tilan rakentamista ja yksi valmiin tilan yhteydessä. Iltojen aikana tehtiin saunaan ja saunomiseen liittyviä tarvikkeita, sekä muisteltiin saunamuistoja. Ensimmäisessä saunaillassa perehdyttiin Sakari Päläsin

saunatarinoihin ja saunaan liittyvään kirjallisuuteen, joiden avulla pääsi sisään menneeseen aikaan ja rakkaisiin muistoihin. Saunailtojen aikana tehtiin saunaan liittyviä käsityönä valmistettavia töitä. Opittiin uusia tekniikoita ja vanhoja työtapoja valmistamalla tuohesta vanhanajan pesin eli huosiain, sekä saippuota kesän saunahetkiin. Viimeisessä toimintaillalla huovutettiin saippuapusseja ja saippuota. Toiminnallisten ”saunailtojen” aikana koettiin ”*syvällistä perehtymistä aiheeseen*”

Valmiin moniaistisen saunatilan yhteydessä järjestetty toimintailta, jossa sai itse tehdä saunateemaan liittyen huovutustöitä, antoi kävijöille uudenlaisen kokemuksen lähestyä moniaistista tilaa. Tilassa oli myös esillä aiemmin toiminnallisten ”saunailtojen” aikana tehtyjä töitä, joiden tekemisestä kävijöille kerrottiin. Vapaaehtoiset kyläyhteisön jäsenet toimivat tilassa ”kylvettäjinä”, jotka loivat tunnelmaa ja kertoivat hankkeesta sekä johdattelivat kävijöitä muistelemaan omia saunamuistojaan. ”Kylvettäjät” toteuttivat valmiin tilan yhteydessä saunaan ja aistitilan aiheeseen liittyen näytösluonteisesti ohjausta mm. sytykeruusujen tekemisestä sekä Sakari Pälsin historiaan tutustumista kuvin ja sanoin. Kaikki valmiin tilan yhteydessä järjestetty toiminnallinen tekeminen antoi kävijöille mahdollisuuden tutustua siihen, millaisen toiminnan avulla vapaaehtoiset ovat toteuttaneet moniaistisen saunatilan. Tekeminen mahdollisti myös kävijöille moniaistisen osallisuuden ja elämyksellisyyden kokemuksen.

Moniaistisen tilan toteutukseen osallistuneet vapaaehtoiset kyläläiset olivat mukana toiminnassa jokainen oman ajan ja resurssien mukaisesti. Kylän asukkaiden lisäksi mukana oli vapaaehtoisia muualtakin kuin Sajaniemestä. Oman kylän merkitys kuitenkin säilyi, kun kylän keskuksena toimiva lakkautettu koulurakennus toimi moniaistisen tilan toteutuspaikkana. Paikallisesti toteutettava toiminta laajeni, kun siinä oli mukana aiheesta ja teemasta kiinnostuneita kylän ulkopuolisia asukkaita. Toiminnan onnistuminen ja siitä saadut hyvät tulokset nähtiin kuitenkin tulevaisuudessa lisäävän kyläläisten halukkuutta osallistua vastaavanlaiseen toimintaan. Aistitila nähtiin olevan pienenä matkana arjen keskellä vanhaan aikaan, joka yhdistää kyliä ja kyläläisiä.

Toimintailtojen aikana, sekä valmiin moniaistisen saunatilan yhteydessä järjestetty toiminta aktivoi useita eri aisteja ja toimi näin moniaistisena kokemuksena kaikille toimintaan osallistujille. Aistien välityksellä koetut miellyttävät elämykset ja kokemukset, jotka voi jakaa toisten ihmisten kanssa, lisäävät yhteisöllisyyttä. Saunamuistojen kirjoittaminen moniaistisen saunatilan ”koivunlehtiin” toimi myös yhteisöllisenä kokemuksena, kun oman muistonsa sai ripustaa koivun oksille, jolloin se oli jokaisen kävijän nähtävissä. Aistitila palveli eri-ikäisiä ihmisiä, ja kylän ulkopuolinenkin pystyi kokemaan yhteisöllisyyden tunteen. Yhteinen toiminta, jossa paikallisesti halutaan vaikuttaa arjen ongelmiin, lisää yhteisöllisyyttä (Vastuuta ottava paikallisyhteisö 2007, 8-9). Yhteisöllisyys myös näkyi siinä, kun yhteisesti huolehdittiin, että kokoontumisiin ja toimintaan pidemmänkin matkan päästä tulevat saivat kyydityksiä, jos omaa autoa ei ollut käytössä.

Toiminnassa toteutui myös yksilöllinen yhteisöllisyys, jossa vapaaehtois-toiminta nähdään itselle tärkeään asiaan liittyvänä. Yhteisön hyväksi tehtävää vapaaehtoistoimintaa ollaan valmiita tekemään, kun asia koetaan myös itselle tärkeäksi. Haastateltavat toimivat valmiin saunatilän ”kylvet-täjinä” sekä toteutuksen eri vaiheissa. Vapaaehtoisille oli tärkeätä, että saivat itse käyttää omia vahvuuksiaan ja tietotaitoaan tekemisessä. Näin ollen moniaistinen tila toteutui siihen osallistuneiden omien ideoiden ja aiheiden mukaisesti. Toimintaan osallistumista lisäsi, kun jokaisella oli mahdollisuus ilmaista oma mielipiteensä ja ehdotuksensa toiminnan ete-nemisestä. Toteutuksen eri vaiheisiin osallistuminen oli vastaajien mieles-tä mieluista ja he kertoivat, että tuli tunne, että jokaisen tekemää työtä yh-teisen hyväksi arvostetaan. Vapaaehtoisten omien vahvuuksien käyttöön otto toiminnan eri vaiheissa ja yhdessä tekeminen mahdollistivat yhteisen päämäärän toteutumisen. Sitoutuminen toimintaan, johon voi itse vaikut-taa, koetaan myös itselle merkityksellisenä.

Haastateltavilla moniaistisen tilan toteutukseen osallistuneilla vapaaehtoi-silla oli useita syitä osallistumiseen. Osalla elämäntilanne kuten eläkkeellä oleminen mahdollistivat sen. Moniaistisen tilan teema oli osalle vastaajista omakohtainen ja mielenkiintoinen, mikä toimi motiivina toimintaan sitou-tumiselle. Toimintaan mukaan lähtemisen yhtenä tekijänä voidaan tulosten perusteella nähdä myös haastateltavien aikaisempi kokemus vapaaehtois-toiminnasta. Aikaisempaa kokemusta haastateltavilla oli talkoisiin, myy-jäisiin ja kyläpäiville osallistumisen lisäksi kansainvälisestä järjestötoi-minnasta. Moniaistisen tilan toteutukseen mukaan tuleminen koettiin posi-tiivisena haluna kuulua yhteisöön sekä innostuneisuutena vapaaehtoisto-i-minnasta. Toiminnot, joihin vapaaehtoiset ja toimijat osallistuivat, sisäl-tyivät niin kauan kuin toiminnan tavoitteet oli saavutettu.

Aistitilan nähtiin tukevan ihmisten omaa ymmärrystä omasta ja yhteisön historiasta, kun paikallishistorian merkkihenkilö oli moniaistisen tilan ai-heena. Paikalliskulttuuri koettiin merkittävänä niin yksilöllisesti kuin yh-teisöllisestikin kyläläisiä yhdistävänä. Haastateltavilla oli myös erilaisia omia muistoja kirjailijasta. Osalle se oli pelkästään lapsuudesta tuttu nimi, joka nyt moniaistisen tilan toteutuksen yhteydessä sai uuden merkityksen ja innostuksen perehtyä hänen tuotantoonsa äänikirjojen muodossa. Eräs haastateltava mainitsi, että oli mielenkiintoista todeta, että Sakari Pälsi oli ollut oikeasti olemassa eikä vain tarinoissa, joita hän oli lukenut aikoinaan omalle pojalleen asuessaan toisella paikkakunnalla. Merkitykset, jotka liit-tyvät paikkaan, jolla on yhteisiä tarinoita, lisäävät sitoutumista paikalli-seen kehittämiseen (Kumpulainen 2011).

Pienissä ryhmissä toteutettu toiminta koettiin hyvänä ja tehokkaana, kun jokaisella paikalla olijalla oli tekemistä. Tapaamisiin ja kokouksiin kaikki vapaaehtoiset eivät osallistuneet yhtä aikaa, mikä ei ollut esteenä toimin-nan etenemiselle, sillä pilottiohjaaja huolehti, että kaikki saivat tiedon toiminnan etenemisestä. Haastattelijat mainitsivatkin vetäjän roolin tärke-äksi toiminnan mahdollistajana sekä vapaaehtoisia tukevana ja kannusta-vana. Eräs haastateltava mainitsi, että *”niin hyvin on huolta pietty, jos vä-hänki on ollut ni on kahvit ja kaikenmaailman viinerit tarjottu ja kiitelty. Ja on semmonen olo että on ihan ollu mukava tulla”*. Vapaaehtoisten tu-

keminen ja kannustaminen on tärkeää ja lisää motivaatiota ja sitoutumista toimintaan.

Haastateltavat mainitsivat toimintaan osallistumisen yhdeksi tärkeimmäksi kokemukseksi toisten kohtaamisen ja uusiin ihmisiin tutustumisen. Moniaistinen tila toteutui koulukäytöstä lakkautetun kylän keskuksena toimivaan rakennukseen, jonka kehittämiseen oman tekemisen ja toiminnan kautta osallistuminen koettiin tärkeäksi. Haastateltavat mainitsivat, että olivat oman tekemisen ja työpanoksensa lisäksi saaneet itselleen uusia kokemuksia sekä oppineet uutta toiminnan eri vaiheista, mikä oli kaikille uusi tilanne. Yhdessä tekeminen, kannustavat ja innostuneet toimintaan osallistuneet, sekä pilottiohjaajan tärkeä tuki osoittautuivat tutkimustulosten perusteella toiminnan eri vaiheissa tärkeiksi.

8 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli perehtyä moniaistisen tilan toteutukseen ja tutkia sitä, miten siihen liittyvien toimintailtojen avulla voidaan edistää uusien vapaaehtoisten lähtemistä mukaan toimintaan. Moniaistisen tilan toteutuksen yhteydessä järjestettyjen toimintailtojen pääpaino oli teemaan liittyvien käsityönä valmistettavien töiden tekeminen. Teemaan perehtyminen, aiheena olevan kirjailijan tuotantoon oli ensimmäisen toimintaillan aiheena, joka toimi ikään kuin johdatteluna tulevaan. Oma osani oli yhden toimintaillan pitäminen, joka toteutui viimeisenä valmiin moniaistisen tilan yhteydessä. Muiden toimintailtojen osalta olin mukana toimintaan osallistujana ja havainnoijana sekä suoritin kyselyn toimintaan osallistujille.

Moniaistisen tilan toimintaan osallistui pääosin vapaaehtoisia. Vapaaehtoistoiminta kiinnostaa ihmisiä, mutta toimintaan mukaan saaminen ei ole helppoa. Halusin nimenomaan perehtyä siihen, miten vapaaehtoisia saa mukaan toimintaan ja minkälainen toiminta voisi olla sellaista, että siihen halutaan sitoutua. Kylätoiminnassa vapaaehtoisten osallistuminen on eri toiminnoissa ensiarvoisen tärkeitä. Moniaistinen tila oli toimintamuotona uusi, josta vapaaehtoisten kokemukset ovat tärkeitä joiden vaikuttavuutta voidaan hyödyntää tulevaisuudessa vastaavanlaisissa toimintamuodoissa. Kuten eräs haastateltava mainitsikin, että onnistunut toiminta joka saa laajempaa näkyvyyttä saa kyläläisiä enemmän mukaan toimintaan.

Moniaistisen tilan toteutukseen osallistui vapaaehtoisten lisäksi hanketta varten palkattu osa-aikainen pilottiohjaaja, joka vastasi toiminnasta. Hänen haastattelunsa ja toiminnan aikana tekemäni havainnot koin hyvänä kokemuksena saada tietoa hankkeen vetäjän roolista. Toiminnan organisointi voi olla vetäjälle haasteellista, jossa tulee huomioida niin ajalliset kuin henkisetkin resurssit. Ohjaustoiminnan artenomina (AMK) koulutuksessa saadaan valmiuksia asiakaslähtöiseen toimintaan projektien yhteydessä, joten myös hankkeen moniammatilliseen yhteistyöhön tutustumisen koin tärkeäksi.

Tutkimusmenetelminä käytin kyselyä ja haastattelua, joiden hyötyjä ja haittoja tulosten käsittelyvaiheessa mietin. Kyselyn osalta olisin muotoillut kysymykset toisin avointen kysymysten kohdalta, jolloin vastaukset olisivat voineet olla syvällisempiä. Avoimissa kysymyksissä on kuitenkin haittana, että niihin voidaan jättää vastaamatta helpommin. Siksi kyselyssä käytin myös kyllä-ei-vaihtoehtojakin joiden avulla koin, että sain tietoa riittävästi.

Tämän opinnäytetyön tekemisessä tutkimuskysymysten asettelu oli aluksi hankalaa, mihin vaikutti työn rajaaminen. Vaikeutena näihin uskon, että oli oman paikan löytäminen meneillään olevan hankkeen toiminnassa jolla oli ajallinen tavoite. Aistien-hankkeen moniaististen tilojen toteutus oli käynnissä, kun ensimmäisen kerran olin hankkeen toteuttajaan yhteydessä. Alkuvaiheessa mietin pitkään mikä voisi olla toiminnassa sellainen, joka voisi sopia oman opinnäytetyöni aiheeksi, ja josta olisi myös työelämänyhteydelle hyötyä. Aiheena moniaistisuus kuitenkin kiinnosti ja olen tyytyväinen, että sain osallistua moniaistisen tilan toimintaan ja sitoutua opinnäytetyöni osalta oman ajallisten resurssieni mukaisesti. Kuten opinnäytetyössä haastattelemani osallistujat miettivät omia motiivejaan toimintaan osallistumisessa, oli omalta kohdaltani myös niiden pohtiminen tärkeätä työn etenemisessä.

LÄHTEET

Ackerman, D. 1991. Aistien historia. (alkuperäinen teos A Natural History of the Sence) Juva:WSOY.

Aistien. 2012a. Avoimia oppimisympäristöjä kehittämässä. Viitattu 15.1.2013.

<http://www.laurea.fi/fi/aistien/Sivut/default.aspx>

Aistien. 2012b. Avoimia oppimisympäristöjä kehittämässä. Hankkeen toimijat. Viitattu 15.1.2013.

<http://www.laurea.fi/fi/aistien/toimijat/Sivut/default.aspx>

Aistien. 2012c. Avoimia oppimisympäristöjä kehittämässä. Aistien-hanke. Toimintamuodot. Tavoitteet. Viitattu 15.1.2013.

<http://www.laurea.fi/fi/aistien/aistien/Sivut/default.aspx>

Aistien-hanke. 2012. Aistien-hankkeen pilottihaku käynnistynyt ! Hämeen Kylät r.y. 2012. Aistien –hanke.16.2.2012.

<http://www.hameenkylat.net/aistien-hanke>

Drostel, J. 2007. Laventeli, kaneli ja ruusupuu. Aistillisten tuoksujen maailma. (alkuperäinen teos Lavender, Zimt und Rosenhotz) Saksa: Kustannus Oy Arkki.

Harju, A. 2003. Yhteisellä Asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Vantaa: Kansanvalistusseura.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hochberg, J. E. 1970. Havaitseminen. (alkuperäinen teos Perception) Jyväskylä: K.J. Gummerus Osakeyhtiö.

Hämeen Kylät. 2012. Kylätoiminta on asukkaiden tekoja yhteiseksi hyväksi. Viitattu 22.10.2012.

<http://www.hameenkylat.net/kylatoiminta>

Jokela, T. 1997. Ympäristötaide paikkakasvatuksessa. Teoksessa Käpylä, M. & Wahlström, R. (toim.) Vihreä ihminen. Ympäristökasvatuksen menetelmäopas 2. Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen oppimateriaaleja 25. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.

Jokiniemi, J. 2007. Kaupunki kaikille aisteille. Moniaistisuus ja saavutettavuus rakennetussa ympäristössä. Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosaston tutkimuksia 2007/29. Viitattu 30.11.2012.

http://www.innojok.fi/tiedosto/Jukka_Jokiniemi_Vaitos.pdf

Kiviniemi, K. 2007. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Jyväskylä: PS-kustannus. 70-85

Korkiakangas, P. 2006. Etnologisia näkökulmia muistiin ja muisteluun. Teoksessa Fingerroos, O., Haanpää, R., Heino, A. & Peltonen, U-M (toim.) Muistitietotutkimus. Metodologisia kysymyksiä. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 120-144.

Kumpulainen, K. 2011. Kulttuuri osana aktiivista kylän rakentumista. Jyväskylän yliopisto, kulttuuripolitiikka. Viitattu 19.1.2013.

<https://www.jyu.fi/ytk/laitokset/yfi/oppiaineet/kup/tutkimus/kulkema/kaisu%20kumpulainen>

Kylätoiminta. 2012. Kylätoiminta on yhteistyötä. Viitattu 30.11.2012.

<http://www.maaseutuplus.fi/fi/kylatoiminta>

Kylätoiminnan tila 2010. 2011. Hyyryläinen, T., Katajamäki, H., Piispainen, S., Pyökkänen, P. & Rouhiainen, V. Helsingin yliopisto. Ruralia-instituutti. Julkaisuja 22. Viitattu 15.1.2013.

<http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/Julkaisuja22.pdf>

Laurea-ammattikorkeakoulu. 2012. Tiedotteet ja tapahtumat. Aistien-avoimia oppimisympäristöjä kehittämässä –hanke on käynnistynyt. Viitattu 22.10.2012.

<http://www.laurea.fi/fi/tikkurila/tiedotteet-ja-tapahtumat/Sivut/Aistien---avoimia-oppimisymp%C3%A4rist%C3%B6j%C3%A4-kehitt%C3%A4m%C3%A4ss%C3%A4--hanke-on-k%C3%A4ynnistynyt.aspx>

Laurea-ammattikorkeakoulu. 2012a. Kohtaamisia moniaistisessa tilassa. Viitattu 22.10.2012.

<http://moniaistinentila.laurea.fi/>

Laurea-ammattikorkeakoulu. 2012b. Kohtaamisia moniaistisessa tilassa. Moniaistinen tila. Viitattu 22.10.2012.

<http://moniaistinentila.laurea.fi/moniaistinentila.html>

Laurea-ammattikorkeakoulu. 2012c. Kohtaamisia moniaistisessa tilassa. Taustat ja käsitteet. Viitattu 22.10.2012.

<http://moniaistinentila.laurea.fi/taustatjakasitteet.html>

Laurea-ammattikorkeakoulu. 2012d. Kohtaamisia moniaistisessa tilassa. Oman kulttuurin tukeminen. Viitattu 22.10.2012.

<http://moniaistinentila.laurea.fi/taustatjakasitteet.html#omankulttuurintukeminen>

Lehtinen, S-T. 1997. Vapaaehtoistoiminta – kasvava voimavara? Näkökulmia ammattityöhön. Kansalaisareena ry. Omaehtoisten kehityksen julkaisu. Sarja B, Vapaaehtoistoiminta 1/97. Tampere: Mainosmakasiini.

Lumo. 2012. Lumo 16.2.2012 koulutuksen materiaalit. AISTIEN – avoimia oppimisympäristöjä kehittämässä. Viitattu 15.1.2013.

<http://www.slideshare.net/LJVee/lumo-1622012>

Mykkänen-Hänninen R. 2007. 11. Vapaaehtoistyön rajapinnoilla. Helsingin Ammattikorkeakoulu Stadia julkaisuja. Sarja B. Oppimateriaalit 6. Helsinki: Yliopistopaino.

Nylund, M. & Yeung, A. (toim.) 2005. Vapaaehtoistoiminta anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Papunet 2012. Aistien merkitys vuorovaikutuksessa. Viitattu 15.1.2013.

http://papunet.net/tietoa/fileadmin/muut/vuorovaikutus/aistit_ja_vuorovaikutus.pdf

Pälsi, S. 1960. Sauna. Kotoisen kylän seikkoja. Helsinki: Otava.

Rose, S. 1994. Molekyyleistä muistiksi. (alkuperäinen teos The Making of Memory, From molecules to mind.) Pieksämäki: Kirjapaino Raamattutalo.

Sirkkola, M. 2010. Luentomateriaalia Multisensorinen työ opintojaksolta 6.9.2010 – 7.11.2010.

Taloissa ja taajuuksilla. Yhdessä vahvistamme paikallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Kanta-Hämeen Paikallistoimintaohjelma 2010-2015. Viitattu 31.1.2013.

http://www.hameenkylat.net/images/stories/Taloissa_ja_taajuuksilla_nettiliso.pdf

Toivonen, T. 2012. Sakari Pälsi ja sauna. Sajaniemen Taidemäki. 17.4.2012. Jaettu moniste.

Ukkonen, T. 2002. Mietteitä muistitietohistorian eettisistä ja lähdekriittisistä ongelmista. Elore 2/2002, 9. vuosikerta. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura ry. Viitattu 9.1.2013.

http://www.elore.fi/arkisto/2_02/ukk202.html

Vastuuta ottava paikallisyhteisö 2007. Kylien ja toimintaryhmien valtakunnallinen ohjelma 2008-2013. Ohjelmaluonnos 16.11.2007. Viitattu 15.1.2013.

<http://www.maaseutuplus.fi/fi/kylatoiminta/ohjelmatyoryhma20082/ohjelmaluonnokset>

Voimaa kuin pienessä kylässä. Valtakunnallinen kylätoimintaohjelma 2003-2007. Viitattu 31.1.2013.

<http://www.maaseutuplus.fi/fi/kylatoiminta/oppaitajaohjeita/voimaakuinpienessaky/body3=506>

KYSELY

Kysely taidemäen toiminnallisiin ”saunailtoihin” osallistujille

Kysely on tehty koskien moniaistisen tilan yhteydessä pidettäviä toimintailtoja.

Vastaa kysymyksiin laittamalla rasti oikeaan vaihtoehtoon

Sukupuoli mies nainen
Ikä 0-18 19-35 36-60 yli 60

Toiminta johon osallistun Tuohesta valmistettava vanhanajan pesin
 Saippuan valmistaminen

1. Koetteko toiminnalliset ”saunaillat” tarpeellisiksi moniaistisen saunatilan toteuttamisessa

Kyllä

En

Miksi? _____

2. Mitä muuta yhteistä toimintaa voisi mielestänne järjestää moniaistisen tilan toteuttamisessa?

3. Onko toimintaillan aikana tehtävä työ mielestänne sopiva moniaistisen tilan teemaan (sauna)

Kyllä

Ei

Aiheena voisi myös olla _____ (mikä?)

4. Oletteko mukana vapaaehtoisena toimijana moniaistisen saunatilan toteuttamisessa

Kyllä

En

En, mutta haluaisin osallistua moniaistisen tilan toteuttamiseen

5. Saitteko toimintaillan aikana uutta / lisää tietoa moniaistisen tilan merkityksestä?

Kyllä

En

Mitä? _____

6. Toimiiko rakennettava moniaistinen tila mielestänne hyvin osana kylätoimintaa

Kyllä

Ei

Miksi? _____

Kiitos vastauksestasi!